Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

David Šmejdíř

Autorské právo a Internet: způsoby užití a rozsah ochrany díla

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Irena Holcová

Ústav autorského práva, práv průmyslových a práva soutěžního
Právnické fakulty Univerzity Karlovy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): květen 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem v ní vyznačil všechny prameny, z nichž jsem čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze dne 26. 5. 2010

……

Poděkování

Děkuji JUDr. Ireně Holcové za velmi cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování mé diplomové práce.

Zároveň děkuji Mgr. Václavu Klecandovi za připomínky týkající se výpočetní techniky.

1. Úvod 4
2. Prameny 6
2.1 Přehled právních pramenů 6
2.2 Problematika rozhodného práva 9
3. Definice některých pojmů 16
3.1 Informace a data 16
3.2 Internet 18
3.3 Autorské dílo obecně 20
4. Díla na Internetu 25
4.1 Text, obrázky, zvuk a video 25
4.2 Mapy 27
4.3 Databáze 29
4.4 Počítačové programy 30
4.5 Webdesign 34
5. Užití díla 34
5.1 Rozmnožování 37
5.1.1 Dočasné rozmnoženiny 38
5.2 Sdělování díla veřejnosti 39
5.3 Volná užití a zákonné licence 42
5.3.1 Volná užití 43
5.3.2 Citace 46
5.4 Vybrané aktuální problémy 48
5.4.1 Problematika peer-to-peer sítí (BitTorrent) 48
5.4.2 Internetové vyhledávače 51
6. Závěr 53
Seznam použitých zkratek 57
Seznam literatury 59
Internetové zdroje 63
Summary 64

1. Úvod

V uplynulých letech došlo k masovému rozšíření osobních počítačů, které se staly obvyklou (a nezbytnou) součástí běžného života společnosti a spolu s tím také k souvisejícímu rozvoji a využívání Internetu jako komunikační a informační platformy, jehož využívání dosáhlo celosvětového měřítka. Jde o velmi silný fenomén, který posouvá hranice možností lidské komunikace tím, že umožňuje relativně efektivní výměnu dat, potažmo informací, prostřednictvím různých služeb. Jako takový samozřejmě neunikl právní regulaci, ačkoliv bychom stěží hledali regulaci komplexní (byť v řadě případů není speciální regulace potřebná) a navíc pružně reagující na aktuální situaci, neboť dynamický vývoj Internetu přináší stále a stále nové právní problémy. Některé z nich budou blíže rozvedeny v dalších částech této práce.

Zde je však také třeba zmínit, co mě vedlo k jejímu napsání. Mimo jiné mi tato oblast připadá zajímavá jako budoucímu právníkovi, a to z několika důvodů: Prostředí Internetu je poměrně živelné. K šíření informací zde dochází velmi rychle a snadno i mezi velkým počtem uživatelů a hranice států zde nehrají příliš silnou roli. Proto by se mohlo zdát, že tento svět do jisté míry nemá pravidla. To samozřejmě není pravda, ale na druhou stranu laická veřejnost (tedy laická z hlediska práva, která však tvoří drtivou většinu uživatelů Internetu) o nich má jen slabé povědomí. Málokdo zřejmě trpí iluzorní představou, že většina lidí si ve volných chvílích čte například v trestním zákonu, přesto však obecné povědomí o trestných činech je určitě větší než o právních aspektech pohybu na Internetu. Další zajímavou věcí je určitý mezinárodní přesah Internetu. Ten je totiž skutečně celosvětovou sítí, a tím přináší zajímavé problémy i z hlediska právního. Pak je to obecný pohled na právo jako na silně konzervativní disciplínu, který je v kontrastu s prudkým rozvojem výpočetní techniky, což souvisí i se zdlouhavostí legislativního procesu, který na nově vznikající problémy reaguje poměrně těžkopádně. Kromě toho jde o pro mě zajímavé téma nejen z právního hlediska, ale i z uživatelského hlediska, neboť

prostředí Internetu je mi blízké s ohledem na můj amatérský zájem o výpočetní a sdělovací techniku.

S ohledem na výše uvedené se ve své práci zaměřím na některé vybrané aktuální autorskoprávní aspekty prostředí Internetu, zejména na užití autorských děl jejich rozmnožováním a sdělováním veřejnosti ve smyslu autorského zákona. Nečiním si nároky na komplexní obecné zpracování tématu, spíše se snažím rozebrat konkrétní náměty (zato podrobněji), která se mi v rámci daného problémem jeví jako zásadní a aktuální. Zhodnotím, jakým způsobem dochází nejčastěji k tomuto užití děl a potažmo k porušování autorských práv, resp. k zásahům do těchto práv.

To v prvé řadě znamená vybrat a přiblížit vhodné právní prameny. Vzhledem k mezinárodnímu přesahu Internetu se nelze omezit pouze na prameny českého práva, ale je potřeba zkoumat také mezinárodní smlouvy a předpisy zahraniční, zejména právní předpisy Evropských společenství, resp. Evropské unie[1] jež jsou poměrně významným pramenem v této problematice a jako takové jsou (musí být) samozřejmě českým právem reflektovány. O přehled právních pramenů se snažím poměrně stručně, neboť to rozhodně není meritem této práce, nicméně považuji za nezbytné uvést z jakých předpisů je třeba v dané problematice vycházet. Zároveň je třeba nastínit pravidla, podle nichž se bude postupovat při výběru vhodného právního řádu, neboť jak jsem zmínil, Internet není v žádném státě „doma“. To ostatně považuji za poměrně důležitý problém, a proto mu také věnuji více místa, než přehledu právních pramenů.

Dále je třeba definovat některé pojmy. Samozřejmě se jedná o definici díla dle autorského zákona obecně, a to především s ohledem na prostředí Internetu. Také se pokusím o definici samotného Internetu a některých pojmů s tím souvisejících – data a informace. Poté stručně popíši nejpoužívanější internetovou službu – World Wide Web – a také přiblížím některá konkrétní díla,

[1] dále jen ES (s ohledem na historický vývoj)

se kterými se při využívání této služby můžeme setkat. Zajímavé jsou z tohoto pohledu zejména počítačové programy, nebo webdesign.

Následuje nejobsáhlejší kapitola, týkající se samotné podoby užití děl v prostředí Internetu – tedy jakým způsobem může k jejich užití dojít a jaké lze v tomto směru uplatnit výjimky. Na samotný závěr jsem zařadil analýzu dvou velmi aktuálních praktických problémů – sítí typu peer-to-peer (konkrétně BitTorrent), z důvodu obrovského zájmu uživatelů Internetu o její využívání a současně ne zcela jasné hranice užití díla s ohledem na použitou technologii, a dále problémy internetových vyhledávačů z pohledu autorského práva, které demonstrují jistou slabinu v současné autorskoprávní úpravě.

2. Prameny

2.1 Přehled právních pramenů

Jak jsem v úvodu zmínil, autorské právo (a na Internetu to platí dvojnásob) má výrazný mezinárodní přesah. Tomu samozřejmě odpovídají i prameny práva s problematikou související – řada z nich jsou mezinárodní smlouvy a předpisy ES. Nicméně na prvním místě bych rád zmínil český autorský zákon, tedy zákon č. 121/2000 Sb.[2], ve znění pozdějších předpisů.

Současný AZ byl přijat jako důsledek nedostatečné předchozí právní úpravy, která nestačila zejména technickému rozvoji, a to ani po četných novelizacích. Druhým a možná ještě důležitějším faktorem bylo plánované přistoupení ČR k Evropské Unii[3] a byly to právě evropsko-právní předpisy, které výrazněji formovaly jeho teoretická východiska i konkrétní podobu. Jedná se především o několik evropských směrnic, které byly platné již v době schvalování AZ. Postupem času samozřejmě přibývaly další, jež do AZ zasáhly prostřednictvím novel, velmi často transponovaných doslovně.

---

[2] dále jen AZ

[3] viz Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé, vyhlášená pod č. 7/1995 Sb.

Ve vztahu k tématu práce se jedná konkrétně o tyto směrnice: O právní ochraně počítačových programů č. 2009/24/ES (nahradila směrnici č. 91/250/EHS), o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem č. 2006/115/ES (nahradila směrnici č. 92/100/EHS), o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících č. 2006/116/ES (nahradila směrnici č. 93/98/EHS), o právní ochraně databází č. 96/9/ES a o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti č. 2001/29/ES (tzv. Informační směrnice). Patří sem i směrnice č. 2000/31/ES o určitých aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodního styku v rámci vnitřního trhu (tzv. směrnice o elektronickém obchodu), jež dala vzniknout zejména zákonu č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, ve znění pozdějších předpisů a směrnice o dodržování práv duševního vlastnictví č. 2004/48/ES. Úpravu problematiky rozhodného práva přináší Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) a Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).

K pramenům se řadí také Listina základních práv a svobod (dále jen „Listina“)[4], ve vztahu k níž je AZ prováděcím předpisem. Jedná se zejména o čl. 11 odst. 1 Listiny, který obecně stanoví právo vlastnit majetek (čímž se podle některých výkladů rozumí i s tématem práce související majetek nehmotný) a čl. 34 odst. 1 Listiny, který uvádí, že (kulturní) práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem.

AZ je převážně soukromoprávním předpisem, takže jde o zvláštní zákon vzhledem k občanskému zákoníku (dále ObčZ)[5], který tudíž můžeme považovat za další (subsidiární) pramen. Navíc odkazuje na AZ přímo v § 1 odst. 3 ObčZ,

---

[4] ústavní zákon č. 23/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů
[5] zákon č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů

ve kterém svěřuje úpravu právních vztahů vznikajících z tvůrčí duševní činnosti zvláštním zákonům, a podle § 1 odst. 2 ObčZ výslovně upravuje majetkové vztahy neupravené jinými zákony. Jako subsidiární předpis se též použije obchodní zákoník[6], a to zejména v obchodně-právních vztazích.

Podpůrným pramenem je též správní řád[7], na něhož AZ odkazuje v souvislosti s udělováním oprávnění k výkonu kolektivní správy (§ 98 odst. 9 AZ) a jeho odnímáním (§ 99 odst. 5 AZ) ve zvláštním řízení vedeném Ministerstvem kultury (§ 25 odst. 7, § 98 odst. 1 AZ).

Mezi prameny práva, jež se dotýkají dané problematiky, patří též některé mezinárodní smlouvy, zejména několikrát revidovaná a doplněná Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. 9. 1886 (dále jen „RÚB)[8], Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací ze dne 26. října 1961 („Římská úmluva)[9], Úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů ze dne 29. října 1971 („Ženevská úmluva“)[10], Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví uzavřená v rámci Dohody o Světové obchodní organizaci (tzv. dohoda „TRIPS“)[11], Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví (dále „WIPO“) o právu autorském (tzv. WCT)[12] a Smlouva WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech (tzv. WPPT)[13] [14]. Pro následující část práce má také význam Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, Řím, ze dne 19. června 1980[15], dále jen „Římská úmluva o právu rozhodném“.

---

[6] zákon č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů
[7] zákon č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů
[8] u nás vyhlášena pod číslem 133/1980 Sb.
[9] vyhl. pod č. 192/1964 Sb.
[10] vyhl. pod č. 32/1975 Sb.
[11] vyhl. pod č. 191/1995 Sb.
[12] vyhl. pod č. 33/2002 Sb.m.s.
[13] vyhl. pod č. 48/2002 Sb.m.s.
[14] Agentura OSN WIPO spravuje řadu mezinárodních smluv. Seznam je k nalezení na http://www.wipo.int/treaties/en/
[15] uveřejněna pod č. 64/2006 Sb.m.s., změněna sdělením MZV č. 21/2007 Sb.m.s.

2.2 Problematika rozhodného práva

V souvislosti s přehledem právních pramenů, z nichž je třeba v daném případě vycházet, považuji za nutné upozornit na následující právní problém: Ve kterých konkrétních případech dojde k použití českého práva? Jaké je rozhodné právo? Tato otázka představuje problém vcelku zásadní a hledání odpovědi (samozřejmě především ve výše uvedených pramenech) nemusí být, a velmi často také není, snadné, či výsledky jednoznačné. Zkrátka problém rozhodného práva je pro svět Internetu – svět bez hranic – do jisté míry signifikantní. Nejde však o těžiště mé práce, tudíž se omezím na pár úvah, ačkoliv se jedná o problém poměrně rozsáhlý.

Zřejmě nejsnazší je situace ohledně rozhodného práva pro smluvní závazkové vztahy (což se bude nejčastěji týkat licencí). Uplatní se zde zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, konkrétně § 9 odst. 1, podle něhož si účastníci mohou zvolit právo, jímž se mají řídit jejich vzájemné závazkové vztahy, resp. podle čl. 3 Římské úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, a také podle čl. 3 Řím II. V případě, že k volbě práva nedojde, je třeba použít kolizních ustanovení Římské úmluvy pro právo rozhodné v čl. 4, podle nichž se smlouva řídí právem země, s níž nejúžeji souvisí, přičemž na část smlouvy, kterou lze od zbytku smlouvy oddělit a která úžeji souvisí s jinou zemí lze výjimečně použít právo této jiné země. Čl. 4 odst. 2 této úmluvy upřesňuje, že smlouva nejúžeji souvisí se zemí, v níž má strana, která je povinna plnit předmět smlouvy, v době uzavření smlouvy obvyklé bydliště nebo v případě obchodní společnosti, sdružení nebo právnické osoby ústředí. Byla-li však smlouva uzavřena při výkonu povolání nebo při provozování živnostenské činnosti této strany, je danou zemí země, v níž se nachází hlavní provozovna, nebo má-li být v souladu s podmínkami smlouvy plněno v jiné než hlavní provozovně, je danou zemí země, v níž se nachází tato jiná provozovna. Obdobně upravuje tzv. zásadu těžiště právního vztahu Řím II (viz čl. 4 Řím II).

V ostatních případech, tedy co se týče otázek mimosmluvní odpovědnosti, je však třeba vycházet z jiných předpisů. Ve svých závěrečných ustanoveních stanoví AZ jako kritérium občanství České republiky – jeho ustanovení se mají vztahovat na díla autorů a umělecké výkony výkonných umělců, kteří jsou státními občany České republiky, bez ohledu na to kde byly vytvořeny, či zveřejněny (§ 107 odst. 1 AZ). Na díla a umělecké výkony ostatních subjektů (tedy státních příslušníků a osob bez státní příslušnosti) se budou ustanovení AZ vztahovat buďto na základě mezinárodní smlouvy (kterou je Česká republika vázána), nebo na základě principu vzájemnosti, tedy uplatněním srovnatelné úrovně ochrany v ostatních státech (§ 107 odst. 2 AZ). Pokud vhodná mezinárodní smlouva, příp. reciprocita neexistuje, lze užít ještě § 107 odst. 3 AZ a vztáhnout ustanovení autorského zákona na díla v ČR poprvé zveřejněná, či na autory a výkonné umělce s bydlištěm v ČR. Tato ochrana přichází v úvahu především v situacích podle čl. 5 odst. 3 RÚB, který stanoví, že ochrana díla ve státě původu se řídí vnitrostátním právem, a to bez ohledu na občanství. Článek 4 RÚB pak stanoví, který stát se pokládá za stát původu.

Nicméně na Internetu je často přítomen „mezinárodní prvek“ a může snadno dojít ke kolizi s právními řády jiných států. Vzhledem k tomu, že AZ ani zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním neobsahuje kolizní ustanovení ohledně absolutních práv k nehmotným statkům, je namístě použít mezinárodní smlouvu, nebo v případě teritoria Evropských společenství předpisy EU.

Pokud budeme čerpat z Bernské úmluvy, která má v současné době více než 160 smluvních stran a pro tyto účely se jeví jako nejvhodnější (s výjimkou předpisů ES – viz níže), tak ani přesto zřejmě nezískáme jednoznačnou a uspokojivou odpověď. Nejbližším vodítkem je čl. 5 odst. 2 RÚB, který krom zakotvení principu neformální ochrany stanoví, že „…*požívání a tento výkon* (práv) *nezávisí na ochraně platné ve státě původu díla. Proto se s výhradou ustanovení této úmluvy řídí rozsah ochrany, jakož i právní prostředky vyhrazené autorovi k hájení jeho práv výlučně zákony státu, kde se uplatňuje nárok na*

ochranu.“. Zmíněná „výhrada“ pro ustanovení úmluvy situaci příliš neusnadní, neboť řada jejích ustanovení nechává podrobnější úpravu na národních právních řádech, resp. stanoví vodítka či hranice pro konkrétní úpravu, tedy zakotvuje určitý minimální standard. Důležitější pro naše účely je však především další část textu, z něhož lze dovodit kolizní normu, kterou hledáme. Otázkou ovšem zůstává, jak ji vykládat.

Podle mého názoru především z významu části „*…kde se uplatňuje nárok na ochranu*“ vyplývá, že se užijí zákony státu, v němž se držitel práv domáhá ochrany – jinými slovy ve státě, kde bude probíhat (probíhá) soudní řízení, tzn. podle pravidla lex fori. To má samozřejmě výhodu především v tom, že soud bude vykládat „své“, neboli „domácí“ právo a tím pádem bude jednodušší dokazovaní na základě zásady iura novit curia; nebude tedy třeba provádět zdlouhavé a náročné dokazování zahraničních norem.

Převažujícím názorem však je výklad tohoto ustanovení tím způsobem, že „*…je třeba aplikovat právo státu, kde došlo ke (zne)užití díla, neboť v takovém státu hledá subjekt ochranu, a to bez ohledu na to, zda se této ochrany, ať už z jakéhokoli důvodu, domáhá prostřednictvím soudu jiného státu.*“[16] podle zásady lex loci protectionis. Neurčité znění výše zmíněného ustanovení tuto interpretaci také v zásadě umožňuje a myslím si tedy, že k tomuto názoru nelze mít větších výhrad – určitě má svoji logiku a jistě je i vhodným vodítkem.

V tomto případě jsem považoval za vhodné vzít si na pomoc ještě anglické znění[17]. Daná formulace zní: „*shall be governed exclusively by the laws of the country where protection is claimed.*“ a do češtiny lze přeložit ve smyslu že „…se použije právo země, kde se ochrana nárokuje (nebo též požaduje)“, což u mě opět vyvolává dojem, že by se spíše měla použít zásada lex fori, nicméně je pravda, že to příliš světla do situace nevnáší a stále je

[16] Čermák, Jiří: Určení rozhodného práva pro odpovědnost vyplývající z užití díla v kyberprostoru, Acta Universitatis Carolinae, 2008 č. 4, str. 8.
[17] http://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/trtdocs_wo001.html

možné připustit různé výklady. Vlastně lze pochybovat i o tom, zda se o kolizní normu vůbec jedná, jak vyplývá i z rozdílných doktrinálních výkladů k čl. 5 odst. 2 RÚB, protože především z hlediska systematického výkladu je účelem citovaného odstavce zejména zajistit ochranu i jinde, než ve státě původu. Navíc je třeba si uvědomit, že text úmluvy pochází z doby, kdy problémy distančního užití díla zdaleka nebyly palčivé (byly-li jaké), a tudíž zřejmě nebylo v úmyslu autorů textu zakotvit tímto ustanovením zásadu lex loci protectionis.

Stejně problematické je i ustanovení čl. 6bis RÚB pojednávající o právech nezávislých na majetkových právech autorských[18], která se do naší úpravy v AZ promítnula jako osobnostní práva. V rozhodné pasáži článku 3 najdeme totožnou formulaci ohledně právního řádu státu, kde se uplatňuje nárok na ochranu…

Z uvedeného tedy plyne, že v zásadě existují tři možnosti, z nichž každá by mohla najít své opodstatnění. V teorii i praxi dochází nejširšího uplatnění výklad, že je třeba uplatňovat zásadu lex loci protectionis, tedy právo státu, kde došlo k užití díla. Za vhodnou ji údajně považují i odpůrci čl. 5 odst. 3 RÚB jako kolizní normy vůbec[19]. Na druhou stranu pouze to, že tento princip je k danému účelu vhodný, není z hlediska práva dostatečným důvodem pro jeho použití a do budoucna by určitě bylo vhodnější metodiku určení rozhodného práva upravit jasněji a srozumitelněji – ideálně další revizí Bernské úmluvy, a to i přesto, že se jedná o proces poměrně složitý a dlouhodobý, neboť je třeba, aby případnou novou revizi opět schválily všechny státy (nebo alespoň co největší počet států) Unie[20].

Od 1. ledna 2009 je třeba věnovat pozornost ještě jednomu předpisu, a tím je Řím II. Jedná se tedy o komunitární, bezprostředně závazný předpis,

---

[18] „...uplatňovat své autorství k dílu a odporovat každému znetvoření, zkomolení nebo jiné změně díla, jakož i jinému zásahu do díla, který by byl na újmu jeho cti nebo dobré pověsti.“
[19] Čermák, Jiří: Určení rozhodného práva pro odpovědnost vyplývající z užití díla v kyberprostoru, Acta Universitatis Carolinae, 2008 č. 4,str. 7, pozn. pod čarou č. 2.
[20] čl. 1 RÚB

který však není použitelný před Dánskými soudy (viz čl. 1 odst. 4 Řím II), jinak je ale použitelný ve všech zemích ES včetně ČR. Výslovně se vztahuje na mimosmluvní závazkové vztahy občanského a obchodního práva v případě kolize právních řádů (čl.1 odst. 1 Řím II) a čl. 3 dokonce stanoví, že právo určené na základě tohoto nařízení se použije bez ohledu na to, zda je právem některého z členských států.

Obecnou kolizní zásadou tohoto nařízení je pravidlo lex loci damni, která určuje jako rozhodné právo právní řád země, kde škoda přímo vznikla. Vyplývá to z preambule, ale také přímo z čl. 4 odst. 1 Řím II, nicméně dále je to samotným nařízením pro oblast práv duševního vlastnictví vyloučeno, viz níže. Navíc je podle čl. 14 Řím II umožněno zvolit si rozhodné právo, a to před i po vzniku skutečnosti, která vedla ke vzniku škody – ovšem dopředu tak lze učinit pouze v případě, že všichni účastníci jednají v rámci své podnikatelské činnosti. „*Uvedená konstrukce je přitom z hlediska kolizního práva pro mimosmluvní závazkové vztahy neobvyklá. Do Nařízení však byla vložena v zájmu respektování zásady autonomie stran a posílení právní jistoty.*“[21], což je rovněž speciální úpravou pro sledovanou oblast vyloučeno (čl. 8 odst. 3 Řím II). Pro naše účely je ale třeba zaměřit se na článek 8 odst. 1, který představuje speciální úpravu pro porušení práv duševního vlastnictví.

V recitálu čl. 26 se praví, že by „*...se měla zachovat obecně uznávaná zásada lex loci protectionis.*“, pokud jde o porušování práv duševního vlastnictví. V něm spatřuje (například) autorské právo a práva související, zvláštní právo na ochranu databází a práva průmyslového vlastnictví. Článek 8 odst. 1 doslova stanoví, že „*rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z porušení práva duševního vlastnictví, je právo země, pro kterou je uplatňována ochrana těchto práv.*“. Opět je zde patrné, že nebyl výslovně zakotven princip lex loci protectionis, ani lex fori a dokonce ani lex loci

---

[21] Šlemarová Denisa: Kolizní úprava mimosmluvních závazků – Řím II. Server epravo.cz , 2009. Přístupné na: http://www.epravo.cz/top/clanky/kolizni-uprava-mimosmluvnich-zavazku-rim-ii-57875.html .

damni. Pro usnadnění situace je posledně jmenovaný princip vyloučen z důvodů, které jsem popsal výše (resp. nebylo by třeba speciální úpravy v čl. 8 Řím II, pokud by se tento princip měl uplatnit). Ale ani výběr ze zbývajících možností není jednoduchý. Osobně mi znění textu připadá poněkud nesmyslné, protože ochrana práv není uplatňována pro některou ze „zemí“, nýbrž pro nositele práv. Pro interpretaci ovšem můžeme použít i jiná hlediska, např. výše citovaný text recitálu v preambuli čl. 26., který považuje zásadu lex loci protectionis za obecně uznávanou a tvrdí, že by se měla zachovat. Na druhou stranu tu máme čl. 8 odst. 2, který tuto zásadu poměrně jasně stanoví textem „*...právo země, ve které k (tomuto) porušení došlo.*“ Odstavec druhý se však nevztahuje na autorská práva – spíše míří na práva průmyslová, neboť úprava komunitárního autorského práva (zatím) neexistuje. Chtělo by se tedy říci, že pokud by „zákonodárce“ skutečně chtěl zakotvit princip lex loci protectionis pro případy upravené v čl. 8 odst. 1 Řím II, zakotvil by ho stejnou formou jako v čl. 2 cit. ust.

Bohužel ani anglické znění nám v tomto případě příliš nepomůže – inkriminovaný text zní: „*...shall be the law of the country for which protection is claimed.*“ a můžeme říci, že je stejně nejasný, jako jeho český překlad. Nabízí se tedy otázka, proč nebyla stanovena jasná a srozumitelná kolizní norma (a proč vlastně byla vyjádřena v preambuli?). Odpovědí budou zřejmě obavy různě zainteresovaných skupin z možné aplikace právního řádu, který neposkytuje dostatečnou ochranu nositeli práv. Dalším, výše již zmíněným problémem, by byla častá aplikace cizího právního řádu, resp. právního řádu, který je soudu neznámý. To budí obavy zejména při střetu právní kultury common law s kulturou kontinentální. Problém dobře shrnul Jiří Čermák v již odkazovaném článku, když napsal, že „*potřeba umožnit výklad čl. 8 odst. 1 pružně a dle potřeb konkrétního subjektu a ponechat si tak „zadní vrátka“ pro případ, že by*

se princip teritoriality (autor má na mysli lex loci protectionis) *neosvědčil, či nehodil, vedla, dle mého soudu, k současnému nepříliš šťastnému znění.*“[22].

Nyní bych toto téma rád uzavřel, ideálně jasným konstatováním, který že právní řád se použije v případě (na Internetu častých) kolizí právních řádů ohledně mimosmluvních autorských práv. Bohužel mi to však nedovoluje znění norem, které lze jako kolizní označit. K dispozici se nabízí ustanovení RÚB, které nejspíš kolizní normou vůbec být nemělo, ačkoliv z důvodu nouze ho tak vykládat lze. Bohužel tento výklad není (nemůže být) jednoznačný. Na druhou stranu pro území Evropských společenství sice kolizní norma existuje (Řím II), nicméně svým zněním je ještě více zavádějící než kolizní ustanovení RÚB a troufám si říci, že je pro svůj účel nepoužitelná. Jiří Čermák dochází ve svém článku, věnovanému stejné problematice, k závěru, že i přes nejednoznačnost znění kolizních norem je na místě použití zásady lex loci protectionis. Josef Aujezdský se problému také dotýká, a to ve své práci o licencích. Přijímá zde fakt, že „*…podmínky, obsah a způsob ochrany autorským právem se tradičně řídí vnitrostátními předpisy státu, na jehož území se ochrana uplatňuje (zásada lex loci protectionis).*“[23] a vyjadřuje názor, že tato metoda je nevhodná, např. pokud počítačový program vzniká komunitním způsobem a k jeho zveřejnění dochází v mnoha zemích najednou, je potom situace značně nepřehledná. Jako řešení nabízí zakotvení principu lex loci origines, na základě něhož „*…by právní vztahy k autorskému dílu coby nehmotnému statku byly posuzovány dle práva státu původu takového nehmotného statku.*“[24] S tím lze souhlasit – situace by se zpřehlednila, kritérium by bylo jasné a zabránilo by se situacím, kdy nositelů autorských práv existuje několik na základě různých právních úprav (taková situace je koneckonců v rozporu s chápáním principu autorských u nás, a to zejména s ohledem na existenci osobnostních práv autorských – principielně by

---

[22] Čermák, Jiří: Určení rozhodného práva pro odpovědnost vyplývající z užití díla v kyberprostoru, Acta Universitatis Carolinae, 2008 č. 4,str. 10.
[23] Josef Aujezdský: Právní aspekty volně šiřitelných počítačových programů. Server www.root.cz . Přístupné na: http://www.root.cz/specialy/licence/zasada-teritoriality/
[24] tamtéž

měl existovat vždy jen jeden autor), nicméně v současné době okolnosti nenasvědčují tomu, že by taková úprava měla být přijata.

3. Definice některých pojmů

V této kapitole bych rád objasnil některé pojmy s problematikou související – půjde především o pojmy informace, data, autorské dílo a Internet. To vše samozřejmě ve smyslu zadaného tématu. Na první pohled se jedná o pojmy poměrně jasné, avšak ne vždy tomu tak je. Navíc, pokud má práce aspirovat na komplexní zpracování vytyčených cílů, považuji za nutné se o nich zmínit a zdůraznit některé problémy, které mohou přinést.

3.1 Informace a data

Definovat „informaci“ není tak jednoduché, jak by se na první pohled mohlo zdát. V dnešní době lze najít řadu definic z různých zdrojů, které se od sebe liší zejména svým přístupem (z pohledu např. matematiky, genetiky, informatiky…). Nebudu si zde dělat ambice na vytvoření vlastního vymezení, spíš bych rád nabídl některé již zformulované a mně sympatické pohledy na věc. Tak například americký antropolog Gregory Bateson ji definuje jako „*any difference which makes difference*“, neboli „takový rozdíl, na němž záleží“[25], resp. tento rozdíl považuje za „bit“ – jednotku informace. „*…informace je cosi empiricky nicotného a smyslově nezakusitelného, co se fakticky nikde samo vyskytovat jako počitatelné individuum nemůže*“[26]. Častým názorem bývá i poněkud snadněji stravitelná myšlenka, že informaci lze chápat jako sdělení (ať už v jakékoli myslitelné formě), které má určitý význam pro svého adresáta, nebo případně pro toho, kde toto sdělení činí.

Důležitým a pro nás zajímavým faktem je rostoucí význam informací v naší společnosti a v každodenním životě. V souvislosti s tím se pro naši

---

[25] Bateson, Gregory: Steps to an ecology of mind. Chicago: The University of Chicago Press, 1972, str. 315.
[26] Dohnal, Vojtěch: Na prahu informační společnosti. Server www.inforum.sk , 1999. Přístupné na: http://www.inforum.sk/archiv/inforum1999/dohnal.htm .

společnost vžil termín „informační společnost“ – tedy společnost která se vyznačuje tím, že se výrazně opírá o zpracování, shromažďování a předávání informací. Podle některých pramenů z roku 2001 se údajně nacházíme ve čtvrté fázi revoluce (post)informační společnosti, která „*…se jeví jako rozhodující pro zabezpečení budoucnosti, zaměstnanosti a životní úrovně v globalizujícím se světě ekonomiky, kultury, vzdělání a politiky. Pro tuto fázi je charakteristické masové využívání informačních technologií ve všech oblastech ekonomiky a života společnosti, a to celosvětově a při vzájemném ovlivňování, v důsledku stále narůstajícího propojení jednotlivých míst zpracovávajících informace, díky stále větším možnostem telekomunikací…*“[27]

Informace jsou tím pádem velmi ceněnou komoditou, a proto se zároveň vyvíjí mechanizmy pro jejich ochranu (resp. ochrana pro nakládání s nimi), mj. třeba právě prostřednictvím autorského práva. Takovou ochranu (obecně) najdeme v různých právních odvětvích a i objekty ochrany lze určitým způsobem diverzifikovat, např. jako obchodní tajemství, resp. knot-how, utajované důvěrné informace, průmyslová práva, anebo právě jedinečné výsledky tvůrčí duševní činnosti podle AZ.

Ke zpracovávání (shromažďování, šíření) informací se v čím dál větší míře využívá výpočetní techniky – při zpracování informace na počítačích tvoří informaci kódovaná data, která lze vysílat, přijímat, uchovávat a zpracovávat technickými prostředky. Množství informace je rozdíl mezi neurčitostí informace (nebo stavu) před a po zprávě.[28]

Samotný obsah termínu „data“ se může lišit podle úhlu pohledu, dle mého názoru lze přijmout tvrzení, že se jedná o nejnižší úroveň abstrakce, ze které lze odvozovat informace a znalosti. V oblasti výpočetní techniky, která je v souvislosti s tématem práce důležitá, můžeme za data označit cokoliv ve

---

[27] Smejkal, Vladimír a kolektiv: Právo informačních a telekomunikačních systémů, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, str. 10.
[28] Informace. (23. 03. 2010). Wikipedie: Otevřená encyklopedie. Získáno 19:48, 3. 04. 2010 z http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Informace&oldid=5129157 .

formě zpracovatelné pro počítač – někdy se data vymezují proti počítačovému programu jako souboru povelů, tedy jako to, co není součástí programového kódu. Na druhou stranu to nebrání tomu, aby spustitelné soubory, které obsahují počítačové programy, mohly obsahovat i určitá data.[29] [30]

Informace, resp. data mají určité vlastnosti. Předně k tomu aby mohly být uchovávány, nebo vlastně vůbec vyjádřeny, potřebují nějaký nosič – jsou s ním svázány, ačkoliv zničením nosiče nezaniká sama informace – ta má nehmotný substrát. V oblasti, ve které se pohybujeme, bude tímto nosičem nějaké médium, tedy vlastně hardware. S tím se pojí určité problémy týkající se trvalosti (či trvanlivosti) takového nosiče, ještě palčivější jsou však problémy týkající se kompatibility a možnosti zpětného vyvolání dat, neboť hardware, ale i software (potřebný k přečtení média) velmi rychle zastarává. Může se tedy stát, že v horizontu několika let již nebude dostupné čtecí zařízení, případně programové vybavení, pomocí něhož lze uložené informace získat.[31] [32]

3.2 Internet

Výraz „Internet“ se dnes používá zcela běžně v každodenní komunikaci, málokdo se však zamýšlí nad jeho významem, ačkoliv jeho definice zdaleka nečiní takové obtíže, jako pojmy uvedené výše. Většina jeho uživatelů klade rovnítko mezi něj a pojmy jako web, multimedia, nebo třeba i Facebook. Ve skutečnosti jde však o vzájemně propojený systém počítačových sítí, jež spolu komunikují a umožňují tak efektivní výměnu dat, potažmo informací. Původně šlo o projekt amerického ministerstva obrany (první experimentální provoz se

---

[29] Data. (25. 03. 2010). Wikipedia, The Free Encyclopedia. Získáno 19:51, 3. 04. 2010 z http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Data&oldid=351912857 .

[30] Data (computing). (22. 02. 2010). Wikipedia, The Free Encyclopedia. Získáno 19:53, 3. 04. 2010 z http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Data_(computing)&oldid=345698675 .

[31] Obliba digitální archivace dat stoupá a elegantní řešení je zatím na nedohlednu – určitou možností je např. migrace dat na novější nosiče. Viz např.: Kalina, T., Kunt, M.: Elektronická archivace – výzva pro odborníky více oborů. ISSS 2005 - Internet ve státní správě a samosprávě Hradec Králové. Sborník příspěvků. Praha: Triada, spol. s.r.o., 2005, s. 85-87. Elektronicky přístupné na: http://www.nacr.cz/Z-Files/chimera_studie2.rtf .

[32] Jedná se o problém globální – na úrovni Evropské unie se mu věnuje např. iniciativa „i2010: Digital Libraries“ – bližší podrobnosti jsou k nalezení zde: http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/brochures/dl_brochure_2006.pdf

uskutečnil roku 1969), který postupně přerostl v celosvětový fenomén. Zatím asi největším milníkem v jeho historii byl vznik již zmíněné služby WWW, po němž následovalo masivní rozšiřování Internetu do běžných firem a domácností. To však nejsou události z doby příliš vzdálené – jedná se o druhou polovinu devadesátých let.[33] Dlužno dodat, že v současné době je Internet decentralizovanou sítí a americká (ani žádná jiná) vláda, či libovolný subjekt ho nevlastní; otázkou zůstává, zda by to vůbec bylo možné.

Stěží bychom (nejenom) v českých domácnostech hledali počítače nepřipojené na Internet. Situace je dokonce taková, že pro řadu uživatelů není rozdíl v přístupu k PC (Personal Computer – osobní počítač) a v přístupu na Internet. V poslední době se díky tomuto masovému rozšíření dokonce mění samotná koncepce osobního počítače, kde možnost používání internetových služeb je pro některé uživatele hlavním, nebo dokonce jediným kritériem. Do některých PC se vedle obligátních Windows prosazují jednodušší, rychle bootovatelné operační systémy, které umožňují přístup pouze k multimediím a k webu či jiným službám. Podobný trend můžeme sledovat i u mobilních telefonů, které vyžadují stálé připojení na Internet (dochází ke stírání rozdílů mezi PC a mobilními telefony) a přičteme-li k tomu stále se rozmáhající cloud computing[34], můžeme uzavřít, že nelze s úspěchem pochybovat o významu Internetu jako celosvětově převratném fenoménu.

V souvislosti s tímto termínem se zastavím ještě u jednoho problému, který z hlediska práva možná není tolik zajímavý, nicméně z hlediska přesného vyjadřování (což s právem nepochybně souvisí) tomu tak je. Jedná se o správnou podobu výrazu „Internet“, konkrétně o velké písmeno na jeho začátku. Slovo „internet“, tedy s malým „i“ na začátku označuje obecně jakékoliv propojení počítačových sítí skrze rodinu protokolů TCP/IP (Internet Protocol

---

[33] Podrobnosti o historickém vývoji Internetu lze najít zde: http://www.isoc.org/Internet/history/brief.shtml .

[34] Služby nebo počítačové programy jsou uložené na serveru a je možné k nim přistupovat přes webové rozhraní, tedy lze je používat téměř na jakémkoli PC připojeném k Internetu. Existují jako veřejné (otevřené), nebo jako privátní (firemní) sítě.

Suite) – používá se též výraz „internetworking“. Avšak výraz „Internet“, tedy psáno s velkým „I“, označuje největší a nejdostupnější z těchto sítí – tedy tu o které je řeč i v této práci. Dlužno však dodat, že tento výraz natolik zobecněl, že názory na jeho správnou podobu nejsou jednotné[35]. Existují poměrně racionální argumenty pro obě řešení[36], já se však (prozatím) budu držet tradiční formy psané s velkým písmenem na začátku (mj. i vzhledem k významu Internetu), nicméně v hovorové (psané) řeči lze připustit i opačnou variantu.

3.3 Autorské dílo obecně

Předmětem autorského práva je autorské dílo (dále jen „dílo“ – stejnou legislativní zkratku zavádí i zákon) a jeho vymezení můžeme, na rozdíl od předchozích pojmů, nalézt v zákoně – bude jím tedy takové dílo, které naplní kritéria (pojmové znaky) vymezená § 2 AZ. Toto ustanovení svým prvním odstavcem stanoví generální klausuli a zároveň přináší demonstrativní výčet toho, co je dílem. Jedná se o dílo umělecké a dílo vědecké (literární dílo je výslovně zmíněno jako druh díla uměleckého z historických důvodů, a také s ohledem na počítačové programy, jež jsou chráněny jako díla literární[37]), které musí být jedinečným výsledkem tvůrčí (duševní) činnosti autora a musí být vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě.

Ona „tvůrčí činnost“ blíže charakterizována není, jedná se o mimoprávní kategorii. Chápejme ji tedy *„…jako činnost spočívající ve „vytvoření“ nehmotného artefaktu s tím, že dosažení tohoto cíleného i necíleného výsledku závisí v osobních vlastnostech tvůrce, bez nichž by tento výtvor … nebyl vůbec dosažen.*“[38]. Z toho také plyne, že autorem v tomto smyslu může být pouze a jedině fyzická osoba, ač nakládat s dílem mohou (za jistých podmínek) i osoby

---

[35] Viz např. Redakce serveru www.lupa.cz : Internet malý, velký, (ne)obyčejný. 2008. Přístupné na: http://www.lupa.cz/clanky/internet-maly-velky-neobycejny/ .
[36] Schwarz, J.: Who Owns the Internet? You and i Do. Server www.nytimes.com , 2002. Přístupné na: http://www.nytimes.com/2002/12/29/weekinreview/29SCHW.html .
[37] Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V.: Autorský zákon, komentář a předpisy související. 2. vydání. Linde Praha a. s., 2005, str. 41.
[38] Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 18.

právnické. Počítač nebo počítačový program nemůže být nikdy autorem (např. program, který skládá, resp. generuje „hudbu“)[39].

Dalším pojmovým znakem je jedinečnost díla, to znamená, že musí jít o individuální projev osobnosti autora. Neznamená to však, že taková jedinečnost musí být absolutní – hovoří se o statistické jedinečnosti.[40] S ohledem na současné poměry v oblasti technologií může být obtížné posoudit, zda je dané dílo jedinečné – může být obtížné některá díla odlišit, koneckonců vzniká jich i čím dál větší počet a je velmi snadné je šířit a srovnávat, a tím pádem se zvyšuje i pravděpodobnost výskytu děl navzájem podobných.[41] Tuto zásadu prolamují tzv. „díla malé mince“ a počítačové programy[42], o kterých bude řeč dále.

Nutnost vyjádření díla v objektivně vnímatelné podobě je důsledkem některých skutečností, jež jsem zmínil výše při vymezování „informace“. Zkrátka je zapotřebí zásadně nosič informace, která tedy v tomto případě musí být sdělitelná – okamžik vzniku autorskoprávní ochrany se kryje s okamžikem vyjádření díla v objektivně vnímatelné podobě[43] (k tomu však může dojít např. i přednesem, kdy není nosič informace třeba). V § 2 AZ je zároveň výslovně stanoveno, že touto objektivně vnímatelnou podobou je i podoba elektronická (což rozptyluje případné pochyby) a dílo může být vyjádřeno trvale, nebo dočasně. To ve výsledku znamená, že dílo může být vyjádřeno například jako

---

[39] K pojmu „tvůrčí činnosti“ se vyjadřuje také rozsudek NS ČR 30 Cdo 4924/2007, který mj. uvádí, že je bezvýznamné, zda tvůrčí činnost byla vykonána bez pomoci technických zařízení, anebo za jejich pomoci či přímo jejich prostřednictvím, např. prostřednictvím počítače.

[40] Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V.: Autorský zákon, komentář a předpisy související. 2. vydání. Linde Praha a. s., 2005, str. 42.

[41] Ilustruje to například nedávný spor skladatelů Helešice a Kalouska: http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/hudba/soudni-znalec-helesic-ani-kalousek-nemeli-puvodni-napad_78624.html , nebo slavnější spor kytaristy Joe Satrianiho s kapelou Coldplay o „podstatné části“ jedné z jejich skladeb: http://www.billboard.com/news/coldplay-satriani-copyright-lawsuit-dismissed-1004012280.story .

[42] Viz např. rozsudek NS ČR 30 Cdo 739/2007. Ten je ovšem zajímavý i z jiných úhlů pohledu – především ukazuje hranici kam až lze zajít při ochraně autorských práv, neboť dává za pravdu autorovi jako poškozenému, z jehož díla (písně) byl použit nekompletní úryvek verše, sestávající se ze tří slov, která navíc nenásledují za sebou.

[43] § 9 odst. 1 AZ

data na počítačovém harddisku, CD, paměti flash nebo i v operační paměti (RWM-RAM), dokonce i když posléze dojde k jejímu smazání (např. v důsledku vypnutí počítače), případně ke zničení datového (nebo jiného) nosiče. V takových případech bylo dílo dočasně vyjádřeno (v objektivně vnímatelné podobě); stává se tím pádem předmětem autorského práva a náleží mu příslušná ochrana, a to zcela nezávisle na existenci nosiče, protože podle § 9 odst. 2 zakotvujícího základní princip nehmotných statků nezaniká autorské právo k dílu zničením věci, jejímž prostřednictvím je dílo případně vyjádřeno. Totéž platí i v hypotetickém případě nemožnosti přečíst médium z důvodu nekompatibility nastíněném výše, a to i přesto, že v takovém případě již nelze mít dílo za vyjádřené v objektivně vnímatelné podobě. S převodem vlastnického či jiného věcného práva k tomuto nosiči nedochází ani ke změnám v subjektu autorskoprávní ochrany, resp. nabytím vlastnického práva nebo jiného věcného práva k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nenabývá se oprávnění k výkonu práva dílo užít, není-li dohodnuto či nevyplývá-li z autorského zákona jinak a naopak poskytnutím oprávnění k výkonu práva dílo užít jiné osobě zůstává nedotčeno vlastnické právo nebo jiná věcná práva k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, není-li dohodnuto či nevyplývá-li ze zvláštního právního předpisu jinak[44].

Co se demonstrativního výčtu příkladů druhů autorských děl týče, na Internetu se setkáme nejčastěji s dílem slovesným vyjádřeným písmem i řečí, dílem hudebním, dílem fotografickým a dílem vyjádřeným postupem podobným fotografii, dílem audiovizuálním (jako je dílo kinematografické), dílem výtvarným a dílem kartografickým.

Nezmínil jsem však počítačové programy, se kterými se lze na Internetu setkat také velmi často a na něž se vztahuje úprava poněkud jiná. Díky jejich povaze by v mnoha případech bylo obtížné dosáhnout všech vyžadovaných pojmových znaků, zejména jedinečnosti (např. při programování pod

[44] § 9 odst. 3 AZ

frameworky[45]), přesto však je jejich právní ochrana žádaná. Proto je za autorské dílo speciálně považuje § 2 odst. 2 AZ, který jako podmínku pro vznik ochrany stanoví, že počítačový program musí být původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvorem; pokud tomu tak není, ochrana se na něj nevztahuje, protože totéž ustanovení současně vylučuje použití jakýchkoli jiných kritérií pro stanovení způsobilosti počítačového programu k ochraně (tedy kritéria § 2 odst. 1 AZ).

Podobná pravidla platí i u databází – na Internetu se vyskytují velmi často a také ony jsou pod ochranou AZ na základě právní fikce – v tomto případě je výlučným kritériem pro určení ochrany způsob výběru nebo uspořádání obsahu, jenž musí být autorovým vlastním duševním výtvorem a součásti databáze musí být systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky (či jiným způsobem). Takovou databázi potom považuje zákon za dílo souborné.

U fotografií a děl vyjádřených postupem podobným fotografii postačí pro ochranu autorským právem také pouze splnit podmínku původnosti (stejně jako u počítačových programů a databází), ovšem pouze pokud se neuplatní ochrana podle § 2 odst. 1 AZ.

Výtvor se tedy stává autorským dílem ve smyslu AZ automaticky ve chvíli, kdy dojde ke splnění výše uvedených pojmových znaků, tehdy vznikají autorovi zcela neformálně autorská práva k dílu a tedy není třeba žádné formální registrace[46], z praktických důvodů je však vhodné mít nějaké důkazy o autorství k dílu (např. ponechat si přípravné materiály, uzavřít smlouvu o úschově díla s některým z kolektivních správců nebo uměleckou agenturou,

---

[45] Framework je vývojová platforma, která slouží jako podpora při programování a vývoji a organizaci jiných softwarových projektů. Řeší opakovaně se vyskytující problémy a tím umožňuje jeho uživateli (programátorovi) soustředit se na konkrétní věc. Více např.: Wikipedia, The Free Encyclopedia: Software framework. (18. 06. 2010). Získáno 9:00, 26. 05. 2010, z http://en.wikipedia.org/wiki/Software_framework .

[46] čl. 5 odst. 2 RÚB

uschovat dílo u notáře[47], elegantním řešením je však doporučené zaslání díla sama sobě s tím, že zásilka zůstane zapečetěna). Autorské právo se rovněž vztahuje na jednotlivé vývojové fáze a části díla (pokud splňují výše uvedená kritéria daná ustanoveními § 2 odst. 1, 2 AZ) a současně též na dílo jako celek[48].

V případě tvůrčího zpracování (vč. překladu) díla jiného bude chráněno jak dílo původní, tak dílo nově vzniklé[49]. Případy zpracování cizího díla jsou na Internetu velmi časté (především u fotografií, děl audiovizuálních a děl hudebních) a dlužno říci, že se jím zpracovatel může dopustit zásahu do práv autora původního díla, nemá-li jeho souhlas, protože čl. 12 RÚB jasně stanoví, že „*autoři literárních nebo uměleckých děl mají výlučné právo udílet svolení k zpracování, úpravám nebo k jiným změnám svých děl*“. Zdůrazňuji, že i v případě neoprávněného zpracování díla se nic nemění na jeho ochraně za předpokladu, že byly naplněny pojmové znaky díla – mezi nimi totiž není požadavek na oprávněnost takového zpracování[50].

Smyslem AZ je mj. poskytovat dílům (resp. autorům) právní ochranu, nicméně některé kategorie děl ze své ochrany vylučuje. Jedná se o díla úřední podle § 3 písm. a) AZ, u nichž tak činí z důvodu veřejného zájmu. S těmito díly se na Internetu setkáme hojně – u řady z nich totiž existuje povinnost je veřejně na Internetu zpřístupnit – „vystavit“ (např. právní předpisy, některá rozhodnutí správních orgánů a soudů[51], obchodní rejstřík, živnostenský rejstřík, katastr nemovitostí…). Z praktických důvodů jsou z ochrany vyloučeny též výtvory

---

[47] http://www.mkcr.cz/cz/autorske-pravo/caste-dotazy-508/
[48] § 2 odst. 3 AZ
[49] § 2 odst. 4 AZ
[50] Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 54
[51] V této souvislosti je poněkud zvláštní požadavek Nejvyššího správního soudu na jeho webových stránkách, jež zní: „*Uveřejněná rozhodnutí a stanoviska lze volně užívat k nekomerčním účelům. K jakémukoliv komerčnímu užití uveřejněných rozhodnutí a stanovisek je třeba svolení Nejvyššího správního soudu.*“ Tento lze podle mého názoru s ohledem na výše uvedené označit za rozporný s § 3 písm. a) AZ. Na druhou stranu by se takový postup mohl jevit v pořádku podle ustanovení zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím ve znění pozdějších předpisů. Na jednoznačném řešení nepanuje v teorii shoda. Viz: http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=AnonymZneniList&menuactive=;ml119;ml120;

tradiční lidové kultury v případě, že jméno autora není obecně známo (§ 3 písm. b) AZ). Jejich užití je dle téhož ustanovení povoleno pouze způsobem nesnižující jejich hodnotu, ovšem je třeba si dát pozor na skutečnost, že „*…to neplatí v případě jejich chráněného zpracování; provedení výkonnými umělci je samozřejmě chráněno v rámci práv souvisejících.*“[52]

4. Díla na Internetu

O vzniku služby WWW (World Wide Web) jsem se již zmiňoval coby o zásadní události pro rozšíření Internetu. Spíše se však používá zkrácený výraz „web“ (v běžné řeči bývá dokonce zaměňován s pojmem „Internet“). Stručně řečeno se jedná o systém („pavučinu“) navzájem propojených hypertextových dokumentů. Přenos probíhá přes protokol HTTP (nebo HTTPS, jenž umožňuje šifrování dat a tím je chrání zejména proti odposlechu), původně určený pro přenos dokumentů HTML, nicméně jeho prostřednictvím lze přenášet jakýkoli jiný soubor. Informace z této sítě obvykle zobrazují webové stránky prostřednictvím webového prohlížeče, jejichž obsahem bývá text, obrázky, zvuky (hudba), videa, odkazy na jiné webové stránky a především webové aplikace, o kterých bude ještě řeč. Vzhledem k tomu, že většina webových stránek se snaží o dosažení co největší návštěvnosti (což mj. znamená vyšší příjmy ze zobrazované reklamy), snaží se jejich tvůrci či vlastníci o to, aby tento obsah byl co nejatraktivnější. To ruku v ruce se snadností a rychlostí přenosu informací na Internetu znamená, že velmi často je tento obsah vytvářen kopírováním objektů z jiných webových stránek – jeho vytváření je nepoměrně pracnější. Nyní se na tyto objekty podíváme podrobněji.

4.1 Text, obrázky, zvuk a video

Text na webových stránkách může představovat dílo slovesné vyjádřené písmem, a to především pokud se jedná o beletrii, reportáže a podobné – tedy pokud splňují obecné pojmové znaky (§ 2 odst. 1 AZ), o kterých jsem hovořil

[52] Důvodová zpráva k zákonu č. 121/2000 Sb., autorský zákon. Zvláštní část. K § 3.

v předchozí kapitole. A vzhledem k tomu, že ty jsou definovány velmi široce, zřejmě k jejich splnění dojde velmi často. Ochrana se však většinou nebude vztahovat např. na příspěvky na sociálních sítích, diskusních fórech nebo chatu (velmi zřídka se stává, že by tyto měly literární, vědeckou nebo podobnou hodnotu)[53], naopak chráněny mohou být články nejrůznějšího druhu publikované např. na webzinech nebo blozích a také na žurnalistických serverech – ovšem § 2 odst. 6 AZ ve svém demonstrativním výčtu výslovně nepovažuje za dílo mj. denní zprávu, tedy výsledek zpravodajských a informačním činností, které jsou prostými ohlášeními (mohou však být tvůrčím způsobem vyjádřeny)[54]. *„Tvůrčí činností ve smyslu autorského zákona nebývají ani běžné redaktorské práce apod., leč vedou-li ke vzniku díla souborného (§ 2 odst. 5 AZ), např. sborníku…“*[55]

Obrázky mohou být chráněny jako dílo výtvarné, což bude zejména počítačová grafika, různé stripy apod., ale také jiné dílo výtvarné, které původně nebylo vyjádřeno v elektronické podobě, došlo-li následně k jeho digitalizaci (např. naskenováním). Velmi často se též setkáme s díly fotografickými, či díly vyjádřenými postupem podobným fotografii – četnost jejich výskytu souvisí především s nižšími nároky na splnění podmínek pro ochranu, které jsem zmínil v předchozí kapitole, protože chráněny nejsou pouze tzv. umělecké či dokumentární fotografie splňující znak jedinečnosti, ale též fotografie (pouze) původní ve smyslu § 2 odst. 2 AZ. K tomu je třeba navíc přičíst rostoucí dostupnost fotografické technologie (CCD nebo CMOS čip má dnes téměř každý mobilní telefon), s níž současně stoupá i počet těchto dokumentů – na oblibě získávají například Internetová fotoalba. S ohledem na tyto skutečnosti lze bez nadsázky prohlásit, že se s těmito objekty na Internetu setkáváme na každém kroku a ochrany na základě AZ požívají téměř všechny z nich.

---

[53] Do této kategorie nepatří ani dříve oblíbený „ASCI art“, může však být chráněn jako dílo výtvarné, pokud nebyl vygenerován automaticky nějakým algoritmem.
[54] Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 66.
[55] tamtéž, str. 17

Co se zvuku týče, na Internetu se s ním nejčastěji setkáme v podobě záznamu díla hudebního v provedení výkonnými umělci, ale též v podobě díla slovesného vyjádřeného mluveným slovem (v některých případech též v provedení výkonnými umělci), např. jako audiobook. Video na Internetu obvykle reprezentuje dílo audiovizuální, resp. jeho záznam – jedná se o nejrůznější videoklipy, filmy, ale také televizní vysílání. Běžná je jejich podoba ve formě kontinuálního přenosu (streaming), ke kterému dochází buďto v reálném čase, nebo na vyžádání (video on demand)[56]. Pouze stručně shrnu, že i u těchto objektů zřídkakdy platí, že nepodléhají definici díla podle AZ, a tedy se na ně nevztahuje autorskoprávní ochrana[57].

4.2 Mapy

Oblibě se těší též nejrůznější mapové aplikace, jejichž esenciální součástí jsou pochopitelně mapové podklady. Také ony by v řadě případů mohly naplnit definici díla podle AZ, a to pravděpodobně jako dílo kartografické, může být však obtížnější určit, zda se o dílo skutečně jedná (na vině je mj. nejednotná terminologie některých veřejnoprávních předpisů upravujících státní mapová díla, nebo oblast územního plánování – užívá se zde např. pojmu „kartografické dílo“, ale ten má jiný význam, než v oblasti autorskoprávní). Já si však myslím, že situace je v této oblasti ještě složitější. Podle Beckova komentáře[58] lze pro dílo kartografické orientačně použít definici, podle níž se jedná o „*výsledek kartografického znázornění zemského povrchu, kosmu, kosmických těles nebo jejich částí, objektů, jevů a jejich prostorových vztahů v grafické nebo digitální formě spolu s textovými a jinými doplňky*“ z § 2 odst. f) zák. č. 200/1994 Sb., o zeměměřictví a o změně a doplnění některých zákonů

---

[56] Streaming. (25. 02. 2010). Wikipedie: Otevřená encyklopedie. Získáno 12:50, 7. 04. 2010 z http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Streaming&oldid=5008365 .

[57] Ovšem nezávisle na tom, zda se na ně autorskoprávní ochrana vztahuje, je třeba si dát pozor na ustanovení §12 odst. 1 ObčZ, podle něhož jsou některé texty, podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se fyzické osoby nebo jejích projevů osobní povahy chráněny v rámci práva na ochranu osobnosti, tedy nezávisle na AZ. Dalším aktuálním rozměrem tohoto problému je jeho souvislost s pracovněprávními vztahy, resp. kontrola zaměstnance zaměstnavatelem, viz např. Štědroň, B., Ludvík, M.: Právo v informačních technologiích. 1. vydání. Computer Media s. r. o., 2008, str. 11 – 20.

[58] Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 31.

souvisejících s jeho zavedením, kterou zmíněné mapové podklady obvykle naplní. Na druhou stranu při nevyhovení podmínkám § 2 odst. 1 AZ se o autorské dílo jednat nemůže – příkladem budiž „*…velkoměřítková katastrální mapa, která již svou povahou (věcnou předurčeností) vykazuje znaky pouhého faktu, aniž by byl ztvárněn v tvůrčí kategorii kartografického díla.*“[59]. Její autor se vlastně nemůže odchýlit od striktně stanovených pravidel pro její tvorbu, tudíž zde není žádný prostor pro tvůrčí činnost a o dílo ve smyslu AZ se nejedná. Zřejmě je tedy na místě individuálně posuzovat, zda determinace objektivními faktory – v případě katastrálních map právními předpisy – dosahuje takových měřítek, že se již nejedná o dílo odborné (geodetické a topografické), nýbrž například o dílo grafické. Hlubší úvahu na toto téma nicméně nechávám záměrně stranou, neboť by vedla lehce mimo směřování této práce, a navíc má tento problém ještě jednu rovinu.

Jde o to, že výsledek zobrazený na monitoru počítače je pro tyto účely optimalizován, resp. jde především o jeho obrazovou podobu a navíc obvykle obsahuje další vrstvy – mám tedy za to, že se zpravidla bude jednat o dílo grafické. Tento zdánlivě nepodstatný rozdíl však není zcela bez významu, odlišnost tkví mj. v tom, že na rozdíl od grafických děl se díla kartografická, která nejsou kolektivními díly, považují za zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li autorem vytvořena na objednávku[60]. Další věcí, kterou nelze nechat bez povšimnutí je fakt, že vedle map silničních, turistických a podobných se objevují tzv. fotomapy, jejichž podkladem jsou, a to nepochybně díky výše zmíněným „měkčím“ nárokům na ochranu (viz § 2 odst. 2 AZ), díla fotografická. Přihlédnu-li však ke skutečnosti, že tyto fotografie jsou určitým způsobem uspořádány a často na nich lze také zobrazit uměle vytvořené vrstvy, jako jsou například názvy ulic, nebo jiné další údaje zakreslené na mapách, opět se přikláním k myšlence, zda výstupem není spíše dílo grafické. Objevují se v nich též body zájmu (někdy „POI“ – Points Of Interest), jejichž zařazení určitou tvůrčí činnost

---

[59] tamtéž
[60] § 58 odst. 7 AZ

vyžaduje. A tím se vlastně dostávám k databázím, které ruku v ruce s tím většina těchto aplikací pro svůj provoz vyžaduje a jsou taktéž autorskými díly.

4.3 Databáze

Definici databáze nalezneme v § 88 AZ, pro jehož účely se slovy zákona jedná o soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými (nebo jinými) prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření (znění se inspirovalo směrnicí o právní ochraně databází č. 96/9/ES); jiná, nicméně pregnantní definice tvrdí, že „*Databáze je strukturovaná množina dat uspořádaných do položek (fields) a vět (records), vytvořená pomocí počítačového programu (software) a provozovaná na technických prostředcích výpočetní techniky (hardware).*“[61]. Zákon v této oblasti chrání samotnou strukturu databáze, tedy souborné dílo, které splňuje podmínku jedinečnosti způsobem výběru, nebo uspořádáním obsahu (§ 2 odst. 1 a 5), případně alespoň splňuje podmínku původnosti v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvorem (§ 2 odst. 2 AZ). Mimoto je též chráněn obsah databáze, jež je předmětem zvláštního práva pořizovatele databáze (§ 88 a n. AZ)[62], a to i když se nejedná o dílo, protože „*často je totiž databáze souborem různých informací a veškerého dostupného materiálu řazeného abecedně nebo chronologicky bez jakéhokoli tvůrčího výběru nebo uspořádání.*“[63] Takže lze říci, že databáze mají dva aspekty a oba mohou být chráněny autorským zákonem, což ale není totéž, jako kdybych napsal, že oba jsou chráněny autorským právem (ve skutečnosti nejsou). Zvláštní právo pořizovatele databáze není autorským právem (§10 AZ), nýbrž tzv. právem sui generis, jak dokonce výslovně stanoví čl. 3 odst. 2 směrnice č. 96/9/ES. To však nebrání tomu, aby toto právo existovalo vedle

---

[61] Patryk, P.: Ochrana dat v databázích. ASPI – Původní nebo upravené texty pro ASPI.
[62] Knappová, M., Švestka, J., a kol.: Občanské právo hmotné 3. 3. vydání. Praha: ASPI, 2002, str. 210.
[63] Důvodová zpráva k zákonu č. 121/2000 Sb., autorský zákon. Zvláštní část. K § 3.

práva autorského, naopak jejich častá kumulace je zřejmě důvodem úpravy v jednom zákonu[64].

V praxi jsou databáze na Internetu celkem častým jevem, jako příklad mohu kromě zmíněných databází „bodů zájmu“ uvést knižní databáze tvořené bibliografickými údaji (případně obrázky obalů, úryvky textu…), se kterými pracují elektronické knihovní katalogy, nebo velmi oblíbenou a rozsáhlou databázi encyklopedických hesel Wikipedia[65], tvořenou encyklopedickými články a ilustračními obrázky či zvuky (většina těchto objektů je autorským dílem), dále třeba obchodní rejstřík(y)[66], tvořený zákonem stanovenými informacemi o subjektech v nich zapsaných (sice se na něj nevztahuje ochrana dle autorského práva, viz § 3 odst. a) AZ, nicméně databází zcela jistě je a ochrana právem sui generis se na něj vztahovat s ohledem na dikci zákona může i tak), samozřejmě nelze neuvést nejrůznější vyhledávače, bez kterých by orientace na Internetu byla velmi obtížná, ne-li nemožná a další a další… Ovšem k tomu, aby databáze nějakým způsobem poskytovaly svá data je třeba, aby existoval počítačový program, který je bude obsluhovat (vyhledávat, zobrazovat výsledky, nebo je tvořit…). Ten je z hlediska autorskoprávní ochrany nutné odlišit od samotné databáze, koneckonců směrnice č. 96/9/ES v čl. 1 odst. 3 výslovně stanoví, že se její ochrana nevztahuje na počítačové programy používané při pořizování nebo provozování databází přístupných elektronickými prostředky (tedy přes Internet).

4.4 Počítačové programy

U počítačových programů bych ještě chvíli rád zůstal. Mají poměrně specifický režim ochrany oproti jiným dílům (podobně jako databáze), a tudíž považuji za vhodné je pro účely práce blíže vymezit. To, že počítačový program musí splnit pojmový znak původnosti, požadovaný AZ pro vznik ochrany, jsem

---

[64] Smejkal, Ladislav: Právní ochrana databází v novém autorském zákoně, Ikaros, 2001, č. 3. Elektronicky přístupné na: http://www.ikaros.cz/node/718 .
[65] http://www.wikipedia.org/
[66] Ten český je k nalezení zde: http://www.justice.cz/or/ .

již rozebíral, avšak někdy se nabízí otázka, co je to vlastně počítačový program. Samotný autorský zákon na ni neodpovídá, rovněž tak ani jiné právní předpisy, včetně směrnice o právní ochraně počítačových programů č. 2009/24/ES. Dle normy ČSN ISO 2382 jde o "*posloupnost instrukcí, jejichž vykonání realizuje algoritmus*".[67] Právnický slovník[68] uvádí, že „*počítačový program je série instrukcí, které řídí nebo podmiňují operace počítače.*“, jednoduše můžeme též říci, že se jedná o soubor instrukcí, jež způsobí, že hardware pracuje, jak uvádí slovník výpočetní techniky Microsoft. Zapsán bývá obvykle v programovacím jazyce jako zdrojový kód, pro jeho provedení procesorem však musí být přeložen do strojového kódu, nebo musí být interpretován, chráněn je však bez ohledu na formu jeho vyjádření jako dílo literární, a to včetně přípravných koncepčních materiálů (§ 65 odst. 1 AZ). Nedá se však říci, že by měl s díly literárními mnoho společného (snad kromě možnosti vyjádření prostřednictvím textu) a už vůbec do nich nepatří, nicméně je (má být) chráněn stejným způsobem (což není tak docela pravda – viz např. § 30 odst. 3, nebo § 66 AZ). Důvodem je zřejmě harmonizace, neboť ve všech relevantních mezinárodních smlouvách došlo ke sjednocení tohoto názoru[69].

Co konkrétně tedy bude na webu chráněným počítačovým programem? Nabízí se čím dál oblíbenější a rozšířenější webové aplikace. Při jejich činnosti dochází ke zpracování požadavků vysílaných uživatelovým klientem (nejčastěji webovým prohlížečem) různými nástroji (např. hypertextový preprocesor PHP – Personal Home Page[70]), které obvykle obsluhují na serveru umístěnou databázi

---

[67] Na okraj bych ohledně norem ČSN, které byly obecně závazné uvedl zajímavý problém, a to zda by mohly být vyloučeny z ochrany autorským právem jako úřední díla podle § 3 odst. a) AZ. S ohledem na ustanovení zák. č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, podle kterých nejsou technické normy obecně závazné je nelze bez dalšího považovat za právní předpis a tato otázka je předmětem diskuzí v nauce. Existuje ale speciální veřejnoprávní ochrana, podle níž české technické normy nebo jejich části nesmí být, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak, rozmnožovány a rozšiřovány bez souhlasu vydavatele (viz § 5 odst. 8 zák. č 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů).

[68] Dušan Hendrych a kolektiv: Právnický slovník, 3., vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, heslo „počítačový program“.

[69] Důvodová zpráva k zákonu č. 121/2000 Sb., autorský zákon. Zvláštní část. K § 65.

[70] Jedná se o skriptovací programovací jazyk, určený především pro programování dynamických internetových stránek. PHP skripty jsou většinou prováděny na straně serveru, k uživateli je přenášen až

a dynamicky generují webovou stránku, kterou posílají zpět klientovi – tato HTML stránka tedy bývá vlastně jejich výstupem a samotný HTML kód v takovém případě, pokud není PHP jeho součástí, za počítačový program dle mého názoru považovat nelze – tím ale může být např. zdrojový kód PHP. Ten splňuje definici počítačového programu, nicméně bývá umístěn a pracuje na serveru a uživatel s ním nepřichází přímo do styku – prostřednictvím svého klienta vidí pouze jeho výstup. Otázkou tedy je, zda může být chráněn tento výstup. Přikláním se k názoru, že to možné je, ovšem ne jako počítačový program, nýbrž např. coby výsledek webdesignu, jako grafické či literární dílo, nebo i fotografie, což ovšem vyžaduje splnění přísnějšího kritéria jedinečnosti (samozřejmě krom fotografie). Webová stránka v uvedeném případě není počítačovým programem, ale byla vytvořena počítačovým programem, je tedy vhodnější na situaci hledět obdobně jako v případě interface (který za splnění podmínky jedinečnosti chráněn být může), který stvořil tvůrce počítačového programu prostřednictvím takového počítačového programu, tedy coby technickým prostředkem. Problematika charakteru grafického uživatelského rozhraní – tedy, zda jde o počítačový program či nikoli, je v současné době předmětem sporu mezi Ministerstvem kultury ČR a Bezpečnostní softwarovou asociací – Svazem softwarové ochrany a bude se jí zabývat Evropský soudní dvůr[71].

Často se na Internetu vyskytují také aplikace napsané ve Flashi[72], či Javě (programovací jazyk[73]), které jsou součástí webové stránky (případně ji tvoří celou). Nejsou součástí HTML kódu – ten na ně pouze odkazuje a po jejich

---

výsledek jejich činnosti. Viz: PHP. (10. 05. 2010). Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Získáno 09:12, 26. 05. 2010 z http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=PHP&oldid=5326730 .

[71] Věc C-393/09: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Nejvyšším správním soudem (Česká republika) dne 5. října 2009 – Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany v. Ministerstvo kultury.

[72] Jedná se o grafický vektorový program používaný především pro tvorbu (převážně internetových) interaktivních animací, prezentací a her. Viz: Adobe Flash. (12. 05. 2010). Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Získáno 09:23, 26. 05. 2010 z http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Adobe_Flash&oldid=5333142 .

[73] Java je jedním z nejpoužívanějších programovacích jazyků na světě, blíže viz např: Java (programovací jazyk). (27. 04. 2010). Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Získáno 09:28, 26. 05. 2010 z http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Java_(programovac%C3%AD_jazyk)&oldid=5275572 .

stažení je interpretuje klientský počítač. Tyto aplikace je nutné chránit jako počítačové programy (ze své podstaty není chráněn samotný programovací jazyk). Ovšem od takového počítačového programu *„…je třeba odlišovat obrazová nebo zvukově obrazová ztvárnění vyjádřená ve vnímatelné podobě na obrazovce počítače*“[74] – tato budou chráněných autorským dílem pouze za splnění podmínek jedinečnosti.

Citované usnesení č. j. 30 Cdo 376/2007 je však zajímavé ještě v jiném ohledu. Především se jedná o první soudní rozhodnutí v podobné věci, které by mohlo napomoci sjednocení stanovisek na tento problém. Bohužel je v něm obsažený zobecňující názor, že *„Internetová prezentace vytvořená prostřednictvím počítače grafickým zobrazením a doplněním o technické údaje není počítačovým programem, který by byl chráněn autorským zákonem.*“[75], který je ovšem zcela mylný, jak plyne z výše uvedeného. Mým osobním názorem je, že soud něco takového obecně konstatovat nechtěl a na vině je spíše špatná formulace, protože v samotném usnesení se konkrétním případem počítačového programu nezabývá a omezuje se na konstatování, že domnělý autor neprokázal autorství. Konstatuje pouze, že se nejedná o jiné autorské dílo (mám na mysli jiné, než počítačový program) ve smyslu § 2 odst. 1 AZ. Některé závěry toho usnesení byly medializovány, a to bohužel také zcela nepřesně[76], navíc měl případ dohru ještě u Ústavního soudu. Ten ve svém usnesení III. ÚS 433/09 odmítl ústavní stížnost domnělého autora z důvodů nedostatku ústavněprávní dimenze (podával by zde výklad podústavních norem), tedy se meritem věci vůbec nezabýval – to mu však nezabránilo se k němu vyjádřit, ačkoliv mu to nepřísluší. Nicméně ve výsledku považuji za vhodné, že tak učinil, neboť zdůraznil, že sporný názor obecných soudů se týkal pouze konkrétní věci a nelze ho zobecňovat.

---

[74] Usnesení Nejvyššího soudu ČR č. j. 30 Cdo 376/2007.
[75] tamtéž
[76] K celé kauze se přehledně vyjadřuje a na pravou míru uvádí Schovánek, Václav: Je opravdu legální kopírovat weby? Server: buzzmag.cz , 2009. Přístupné na: http://buzzmag.cz/je-opravdu-legalni-kopirovat-weby-24-10-2009/ .

4.5 Webdesign

Zajímavou otázkou je, zdali můžeme za dílo považovat webovou stránku jako celek. Tedy mám na mysli kompozici jednotlivých prvků, způsob jakým jsou vyjádřeny, animace, zvuky i způsob interakce s uživatelem – zkrátka webdesign. Nechci na tomto místě rozebírat, zdali může web designérství spadat do kategorie umění (osobně si myslím, že ano – podobně jako design), každopádně jsem přesvědčen, že ač jako příklad díla není zmíněn v demonstrativním výčtu § 2 odst. 1 AZ, často splní zde stanovené podmínky pro přiznání autorskoprávní ochrany a dílem je. Koneckonců lze argumentovat i tím, že web designérství takovou ochranu potřebuje, protože zažívalo a zažívá rozmach (logicky spolu s rozmachem Internetu). Na druhou stranu je řada webových stránek tvořena z velké části automaticky; častým případem jsou uživatelům nabízené šablony, ve kterých stačí doplnit text a obrázky a tímto způsobem snadno vytvořit slušně vypadající webovou stránku. V takových případech by dle mého názoru nedocházelo k vytvoření díla v tomto smyslu, ovšem nelze to zcela generalizovat (bude záležet zejména na míře invence), a tedy je nutné v každém případě individuálně hodnotit, zda je případné považovat uživatelovu činnost za tvůrčí a jedinečnou, případně zda dochází ke zpracování díla ve smyslu § 2 odst. 4 AZ a nelze zcela vyloučit, že by bylo možné najít i případy, kdy celá website[77] je uspořádána tvůrčím způsobem.

5. Užití díla

Ke každému dílu se váží subjektivní práva autora, a to výlučná práva osobnostní a výlučná práva majetková (§ 10 AZ), přičemž platí, že tato práva mají absolutní povahu – tedy působí vůči všem. Osobnostní práva jsou přísně spjata s osobou autora, a podle § 11 odst. 4 AZ se jich autor nemůže vzdát, jsou nepřevoditelná a zanikají autorovou smrtí. Patří do nich právo autora rozhodnout o zveřejnění svého díla, právo osobovat si autorství včetně

[77] Kolekce webových stránek uložené na jednom či více serverech, obvykle dostupné z jednotného URL odkazujícího na domácí stránku. Viz Website. (3. 04. 2010). Wikipedie: Otevřená encyklopedie. Získáno 09:45, 9. 04. 2010 z http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Website&oldid=5176558 .

požadavku na jeho uvedení a formu takového uvedení a právo na nedotknutelnost díla včetně možnosti povolit zásahy do díla (§ 11 odst. 1, 2, 3 AZ); navíc je zakotvena podmínka pro (všechny) jiné osoby užívat dílo pouze způsobem nesnižujícím jeho hodnotu, kterážto platí i po autorově smrti (§ 11 odst. 3 a 5 AZ).

Středem zájmu však obvykle bývají (a nejinak je tomu v této práci) spíše výlučná práva majetková. Jedná se o práva „*...s ekonomickým - hospodářským významem. Majetková práva tvoří právo dílo užít a udělit jinému smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva (licenci) neboli právo dílo užít a nechat užít (§ 12 odst. 1 AZ) a dále jiná majetková práva, kterými jsou právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého (§ 24 AZ) a právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu (§ 25 AZ)*“[78]. Spory v oblasti Internetu se nejčastěji týkají právě užití díla, které na Internetu může nabýt mnoha podob, a proto se na něj nyní podrobněji zaměřím.

Obecnou definici „užití“ zákon bohužel neobsahuje. Nalezneme v něm sice definice některých konkrétních způsobů užití, které nám mohou (resp. musí) být určitým vodítkem – lze z nich vyvodit, že jde o rozmnožování a zpřístupňování díla veřejnosti způsoby vyplývajícími z tzv. katalogu práv uvedeného v § 12 odst. 4 AZ, nicméně jako přesnější nepřímou definici užití díla obecně je použít nelze[79], neboť tento výčet jednotlivých užití (viz § 12 odst. 4 AZ) není uzavřený – jeho taxativitu vylučuje § 12 odst. 5 AZ, kde je uvedeno, že „*Dílo lze užít i jiným způsobem než způsoby uvedenými v odstavci 4.*“, k tomu však autorský zákon nic bližšího neuvádí. Hranice tohoto majetkového práva tedy není jasně vymezená a tudíž jsme částečně odkázáni na rozhodovací praxi a doktrinální výklady; tato skutečnost má však i své světlé stránky, neboť s ohledem na prudký rozvoj výpočetní techniky se stává, že

---

[78] Knappová, M., Švestka, J., a kol.: Občanské právo hmotné 3. 3. vydání. Praha: ASPI, 2002, str. 216.
[79] Bylo tak možné učinit před účinností novely č. 216/2006 (tedy před 21. 5. 2006), která doplnila výše citovaný text § 12 odst. 5 AZ, a tímto nepříliš elegantním způsobem přestal být výčet jednotlivých užití taxativním.

zákonodárství nestíhá pružně reflektovat reálný stav věcí, a právě takové „volnější“ pojetí může pomoci ten problém překlenout.

Výslovně se tedy mezi práva užít dílo řadí mj. právo na rozmnožování díla (§ 13 AZ), definované poměrně široce jako zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla nebo jeho části, a to jakýmikoli prostředky a v jakékoli formě (§ 13 odst. 1 AZ) a upřesňující odstavec 2 cit. ust. přímo uvádí, že dílo se rozmnožuje také ve formě elektronické. V ostatních případech (§ 14 – 23 AZ) zákon chápe užití jako zpřístupňování díla v původní či transformované podobě veřejnosti[80], což se též může stát, jak uvedeno, určitým vodítkem pro vymezení užití díla obecně. Ustanovení upravující právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 14 AZ), právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 15 AZ), právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 16 AZ) a právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 17 AZ) v sobě výslovně obsahují podmínku, že se vždy váží k hmotné podobě díla, kdežto nás zajímá zejména podoba elektronická, tudíž si myslím, že se jimi v této práci není třeba blíže zabývat. Mnohem zajímavější, resp. zásadní pro problematiku, kterou se v práci zabývám, jsou však kromě práva na rozmnožování práva na sdělování díla veřejnosti „*označovaná též jako práva k přímému sdělování, tj. práva na zpřístupňování díla v jeho v nehmotné efemérní podobě bez zachycení na nosič* – v § 18 AZ najdeme generální klauzuli a v §§ 19 – 23 AZ demonstrativní výčet některých konkrétních forem realizace toho práva – *vedle uvedených užití lze tedy pod tato práva podřadit i jakékoli jiné sdělení (komunikaci) díla jiným osobám, pokud se tak bude dít v jeho nehmotné podobě*“[81]. Lze tedy shrnout, že nejčastějším způsobem užití díla na Internetu bude rozmnožování díla a sdělování díla veřejnosti.

---

[80] Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V.: Autorský zákon, komentář a předpisy související. 2. vydání. Linde Praha a. s., 2005, str. 95.
[81] Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 176.

5.1 Rozmnožování

Úprava rozmnožování v našem AZ je zejména důsledkem implementace čl. 2 směrnice č. 2001/29/ES, Informační směrnice. Na základě této definice dochází na Internetu ke zhotovení rozmnoženiny (kopie) každým zkopírováním (chráněného) textu a např. jeho vložením do libovolného dokumentu, uložením obrázku či fotografie na pevný disk počítače (či jiné paměťové medium), stažením souboru obsahujícího počítačový program apod. Dochází k němu však i méně obvyklými způsoby, např. při stahování a následném spojování obrázků („dlaždic") tvořících kartografické (ve smyslu AZ spíše grafické, viz kap. 4.2 Mapy) dílo, při záznamu (grabování[82]) kontinuálně vysílaného hudebního či audiovizuálního díla, případně při uložení počítačového programu spouštěného v internetovém prohlížeči do interní paměti počítače tak, aby bylo možné je spustit, užít, i nezávisle na připojení k Internetu (nejčastěji webové hry programované ve Flashi, nebo v Jave[83]); přitom vcelku nezáleží na tom, jakými prostředky je tak činěno – nejčastěji zřejmě pomocí počítačového programu (ať už samotným klientem, tedy webovým prohlížečem, nebo programem k tomu účelu speciálně určeným, tzv. grabberem), ale třeba i prostým pořízením fotografie či videozáznamu monitoru počítače.

I samotná návštěva webové stránky může být považována za užití díla v tomto smyslu, nicméně „*z hlediska připojujícího se uživatele zde nepochybně jde o legální užití díla (obsahu webu), protože její autor svým konkludentním jednáním - zveřejněním takové stránky - sleduje cíl představit její obsah jiným osobám, a dochází tak ke zveřejnění autorského díla*"[84]. Tedy jak ve smyslu prvního oprávněného zpřístupnění díla veřejnosti (§ 4 odst. 1 AZ), tak i zpřístupňování následného.

---

[82] „*Grabování je činnosti, při které získáváme data z externího zdroje a ukládáme je v počítači. Grabovat můžeme například audio (CD), video (DVD), obrázky a podobně.*" Slovníček pojmů na serveru root.cz, heslo „Grabování": http://www.root.cz/slovnicek/grabovani/ .
[83] Browser game. (25. 03. 2010). Wikipedia, The Free Encyclopedia. Získáno 13:11, 7. 04. 2010 z http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Browser_game&oldid=352022929 .
[84] Smejkal, Vladimír: Autorský zákon, Právní rádce, 2002, č. 10, str. 5.

5.1.1 Dočasné rozmnoženiny

Z toho, co jsem uvedl, je však patrné, že rozmnoženiny často vznikají při práci s počítačem na Internetu nezávisle na přímé vůli uživatele. Už pouhým načtením webové stránky dojde k jejímu uložení do operační paměti počítače a navíc si některé webové prohlížeče ukládají do lokální paměti jejich obsah, nebo části jejich obsahu (jako cache), kvůli rychlejšímu načítání při opětovné návštěvě (nebo pro spuštění streamu – zvláště v případě pomalejšího připojení k Internetu by jinak nebylo prakticky možné ho sledovat či poslouchat), nebo pro možnost obnovení stránky při „pádu“ programu apod. Takové rozmnoženiny nemusí mít dlouhého trvání, případně ani nemusí dojít k rozmnožení celého díla, nicméně už bylo řečeno, že o rozmnoženinu ve smyslu § 13 AZ se jedná i v případě zhotovování rozmnoženin dočasných, navíc i neúplné dílo může požívat ochrany, je-li k tomu jeho část způsobilá podle § 2 AZ. Tyto rozmnoženiny jsou tedy „nezbytné“ (viz následující odstavec) pro činnost počítače, nebo usnadňují uživatelovu práci s ním a myslím že lze říci, že fakticky nepůsobí autorovi (nebo držiteli práv) žádnou újmu – nemají-li hospodářský význam.

Proto byl na základě čl. 5 odst. 1 Informační směrnice zakotven § 38a AZ, který tento problém řeší tím, že pro takové případy zakotvuje výjimku v podobě tzv. licence pro dočasné rozmnoženiny (někdy se označují jako „technické kopie“). Podotýkám, že tato výjimka je jediná obligatorní pro členské státy EU. Pro její uplatnění klade několik požadavků: Musí jít o rozmnoženiny pomíjivé, či podružné (tedy např. dočasné, či přímo nezávislé na vůli uživatele), musí tvořit nedílnou a nezbytnou součást technologického procesu a nesmí mít samostatný hospodářský význam. Jejich jediným účelem pak musí být umožnění přenosu díla počítačovou nebo obdobnou sítí mezi třetími stranami uskutečněného prostředníkem, nebo umožnění oprávněného užití díla. Co se podmínky nezbytnosti týče, chci zdůraznit, že některé rozmnoženiny, na něž

toto ustanovení míří[85] nelze považovat za naprosto nezbytné (minimálně by bylo možné jejich výskyt omezit – ale hypotetickou otázku zda je to skutečně nezbytné nechám stranou, neboť toto dle mého názoru není oblast, v níž by se technologie měla přizpůsobovat právní úpravě) a zřejmě by bylo vhodné uvažovat o další úpravě tohoto ustanovení AZ. Koneckonců inkriminované ustanovení čl. 5 odst. 1 Informační směrnice hovoří nikoliv o nezbytné součásti technologického procesu, nýbrž o podstatné části technologického procesu; na vině je tedy zřejmě nepřesná transpozice evropského právního předpisu.

5.2 Sdělování díla veřejnosti

Recitál č. 25 Informační směrnice praví, že „*všichni nositelé práv … by měli mít výlučné právo na zpřístupňování děl chráněných autorským právem nebo jakýchkoliv jiných předmětů ochrany prostřednictvím interaktivního přenosu na požádání veřejnosti…*“ a tím zřejmě míří zejména na možnost šíření díla prostřednictvím sítě Internet. Podle generální klauzule v § 18 odst. 1 AZ se sdělováním díla veřejnosti obecně rozumí zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově, což je poměrně široká definice a lze ji k tomuto účelu použít; navíc ji doplňuje § 18 odst. 2 AZ, který jako jednu z možností sdělování díla veřejnosti výslovně uvádí, že tak lze činit „…*způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou sítí.*“. Výsledkem tedy je, že v prostředí Internetu dojde ke sdělování díla veřejnosti ve chvíli, kdy jsou zpřístupněna (nahrána na server, z něhož s zpřístupňuje) data představující objekt autorskoprávní ochrany (umístěná na paměťovém médiu), tedy lze k nim mít přístup za použití adekvátních technických prostředků. Přitom není rozhodné, zda-li vůbec k nějakému přístupu k takto sdělovanému dílu reálně dojde.

---

[85] Např. „*...měla by tato výjimka zahrnovat úkony umožňující prohlížení (browsing) a úkony ukládání do vyrovnávací paměti (caching) včetně těch úkonů, které umožňují přenosovým systémům účinné fungování...*“ recitál č. 33 Informační směrnice.

Okruh subjektů, kterým je dílo zpřístupněno není nijak exaktně vymezen – slovy zákona je to „veřejnost“ (nebo též „kdokoliv“); problém je v tom, že AZ definici „veřejnosti“ nezná a obtížně bychom ji hledali i v dalších souvisejících (i evropsko-právních) předpisech, přitom ho užívá i čl. 3 odst. 1 Informační směrnice, jenž zejména se stal předlohou naší úpravy. Považuji za důležité ho blíže vymezit především s ohledem na to, že některá šíření děl na Internetu probíhají lokálně, ve více či méně uzavřených komunitách (např. s podmínkou registrace), případně jsou na Internetu vystavena v zašifrované podobě (typicky jako komprimovaný soubor s heslem). Ztotožňuji se s názorem, že „*základním kritériem pro posouzení veřejné či neveřejné povahy aktu sdělování díla v autorském právu je individuální neurčenost příjemců sdělování*“, jako příklad individuálně (jmenovitě) určených osob jsou uvedeny např. členové domácností, osoby blízké, zaměstnanci podniku, účastníci setkání abiturientů, při svatební hostině apod.)[86]. Nicméně např. v případě zmíněných komunit podmiňujících členství registrací nejde o osoby individuálně určené, neboť kdokoliv může o takovou registraci požádat – takže tímto způsobem nelze § 18 AZ obejít. Podle jiných názorů však tento okruh zahrnuje i osoby individuálně určené – např. v případě užití na vyžádání může být veřejností ve vztahu k tomu, kdo dílo zpřístupňuje, i jediná osoba.

Podobně je možné posuzovat situaci v případě, kdy je na Internet umístěno dílo v podobě zašifrovaného souboru – pak záleží na tom, kdo zná hesla nebo vlastní šifrovací klíče, případně jakým způsobem je lze získat, takže problematika samotného uploadu díla půjde trochu stranou, neboť by nebylo možné tento soubor prohlížet. Tedy pokud budou k dostání na požádání, případně jako výsledek registrace (umožněné individuálně neurčeným subjektům), dochází tím ke sdělování díla ve smyslu § 18 AZ. Pokud však budou dostupná pouze v pevně uzavřené komunitě, bylo by velmi obtížné tento názor obhájit a z praktického důkazního hlediska zřejmě také nemožné. To

[86] Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 221.

však nutně neznamená, že např. privátní výměnné sítě naplní podmínku individuální určitelnosti, a tím své jednání „zlegalizují“.

Na tomto místě totiž narážíme na velmi zajímavý problém, na jehož řešení existují protichůdné názory. Za současného stavu věcí bych se spíše klonil názoru, že prvek veřejnosti ve výše uvedeném smyslu nelze aplikovat zcela kategoricky a že k zásahu do autorských práv majetkových může dojít i bez jeho zřejmého naplnění. Jednou ze skutečností, jež mě k takovému názoru vede, je fakt, že hlavním z účelů autorského zákona je chránit autorská díla a jejich autory, ovšem v tomto případě se nemohu zbavit dojmu, že by takovým cílům dostál jen velmi obtížně. Je ovšem pravda, že argumentací pouze smyslem a účelem zákona se pouštím na tenký led, proto své argumenty raději postavím na pozitivních základech. O § 12 odst. 5 AZ již byla řeč – toto ustanovení rozšiřuje hranice užití díla dále než jen na zákonem explicitně vyjádřené možnosti. A to by mohl být i tento případ, neboť nelze pominout skutečnost, že autorská práva jsou soukromými subjektivními právy, a tedy je přísluší vykládat extenzivně (čemuž také § 12 odst. 5 AZ napovídá), kdežto výjimky z nich (viz kap. 5.3 Volná užití a zákonné licence) přísluší vykládat restriktivně. Vztaženo na výše uvedený případ privátních výměnných sítí (samozřejmě nefungujících za účelem přímého hospodářského prospěchu – pak by situace byla ještě jednoznačnější), je vždy nutné individuálně posoudit jejich povahu a rozsah užití děl, zejména rozsah personální. Schůdnou se mi jeví cesta posuzování podle kritérií uvedených níže v případě volného užití díla (členové domácnosti, osoby blízké…) a zásadním kritériem, šlo-li by o volné užití díla či jiné omezení práva autorského jsou zejména podmínky tzv. třístupňového testu, zejména nesmí dojít k nepřiměřenému zásahu do oprávněných zájmů autora (§ 29 odst. 1, viz kap. 5.3 Volná užití a zákonné licence). Ovšem v případě, že takový způsob sdílení nabude masových měřítek, nejspíše dochází k zásahu do práva autorova – pokud by tomu tak být nemělo, bylo by vhodné takovou situaci výslovně upravit jako jednu z výjimek.

Tyto argumenty lze vztáhnout i na další situace, jako např. poslání díla prostřednictvím služby e-mail – v takovém případě je dílo sdělováno individuálně určenému okruhu osob, konkrétně adresátům (nebo adresátovi) e-mailu. Ovšem při velmi vysokém počtu adresátů, nebo v případě, že adresáti jsou vybíráni náhodně či automaticky (např. spam) by k zásahu do autorských práv zřejmě došlo. To samé lze vztáhnout i na uživatele služby FTP – zde bude záležet na uživateli, jakým způsobem a komu bude umožněn přístup k uploadovaným datům. Rovněž to platí pro uživatele služby Instant messaging („IM“), nebo i další situace, kde přenos probíhá pouze k odesílateli vybraným uživatelům.

Ještě je třeba se zmínit o samotném vztahu těchto dvou výše uvedených majetkových práv – totiž je logické, že při sdělování díla veřejnosti na Internetu dojde k vytvoření jeho rozmnoženiny (tento fakt ovšem nelze označit za součást technologického procesu), takže tím dochází k užití díla dvěma způsoby, a to rozmnožováním a rozšiřováním, ačkoliv podle názoru vycházejícího z doktrinální tzv. zásady funkčního výkladu „*ustanovení § 18 o sdělování díla veřejnosti již ve své podstatě zahrnuje i rozmnožování díla, a to v rozsahu nezbytném pro toto sdělování veřejnosti, neboť … si lze jen stěží představit postup zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu, při němž by nedošlo k pořízení rozmnoženin(y).*“[87]. Osobně jsem toho názoru, že skutečně dochází k užití dvěma způsoby, nicméně z praktického hlediska by bylo vhodné, aby případný souhlas se sdělováním díla veřejnosti nevyžadoval zároveň získání souhlasu s rozmnožováním v nezbytném rozsahu.

5.3 Volná užití a zákonné licence

Osobnostní práva autorská zanikají smrtí autora, ale ani majetková práva autorská netrvají věčně. Délka jejich trvání je zákonem[88] stanovena po celou dobu života autora a dalších 70 let po jeho smrti (§ 27 odst. 1 AZ). Po uplynutí

---

[87] Čermák Jiří: Internet a autorské právo. 1. vydání. Linde Praha a. s., 2001, str. 32.
[88] V souladu s RÚB, či Směrnicí 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

této doby může dotčené dílo každý bez dalšího volně užít (§ 28 odst. 1 AZ), nestanoví-li zákon jinak.

Z absolutní povahy majetkových práv existují určité zákonem stanovené výjimky – tedy případy, kdy lze užít dílo i bez souhlasu autora, resp. bez udělené licence. Souhrnně jsou teorií nazývány jako mimosmluvní instituty užití díla a patří mezi ně volné užití díla a zákonné licence[89]. Některé tyto instituty se vztahují pouze na díla zveřejněná (resp. většina z nich se vztahuje pouze na díla zveřejněná, viz § 29 odst. 2 AZ), nebo vydaná (např. § 38 odst. 1 písm. a) AZ). Zveřejněním se rozumí první oprávněné zpřístupnění veřejnosti (§ 4 odst. 1 AZ), což lze učinit i jeho vystavením na Internetu, ovšem pouze za předpokladu, že je oprávněné. Vydání je zde uvedeno jako způsob zveřejnění, konkrétně jako zahájení oprávněného veřejného rozšiřování rozmnoženin (§ 4 odst. 2 AZ) – to chápe § 14 odst. 1 AZ jako zpřístupňování díla v hmotné podobě (tedy nikoliv elektronické), takže celkově lze dojít k závěru, že vydat dílo prostřednictvím Internetu není možné. Tuto skutečnost by bylo vhodné do budoucna změnit s ohledem na rozvoj informační společnosti, především na změnu preferencí v distribučních kanálech.

Mimosmluvní instituty užití díla navíc lze uplatnit pouze za současného splnění podmínek tzv. třístupňového testu podle § 29 odst. 1 AZ, kterými jsou tyto stupně: užití díla nesmí být v rozporu s běžným způsobem užití, nesmí jím být nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora a musí se jednat pouze o zvláštní případ výslovně stanovený v zákoně (viz kap. 5.3.1 Volná užití a kap. 5.3.2 Citace). Jedná se o obecnou zásadu, kterou obsahuje také RÚB, či Dohoda TRIPS[90].

5.3.1 Volná užití

Za užití díla autorský zákon nepovažuje situaci, kdy jsou současně splněny následující podmínky: jedná se o užití pro osobní potřebu fyzické osoby

---

[89] Knappová, M., Švestka, J., a kol.: Občanské právo hmotné 3. 3. vydání. Praha: ASPI, 2002, str. 223.
[90] Důvodová zpráva k zákonu č. 121/2000 Sb., autorský zákon. Zvláštní část. K § 29.

a jeho účelem nesmí být dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu (§ 30 odst. 1 AZ). Ze své povahy se tedy nemůže vztahovat na veřejné sdělování díla (§ 18 AZ), nicméně vztahuje se především na rozmnožování díla, jak upřesňuje následující odstavec – tedy že do práva autorského nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu (viz § 13 AZ) nebo napodobeninu díla. To jsou pro běžné uživatele Internetu velmi důležitá ustanovení (zdůrazňuji, že se nevztahují na právnické osoby jako třeba možnost rozmnožování na papír nebo na podobný podklad, viz § 30a odst. 1 písm. b)), neboť, jak už jsem zmínil, velkou část obsahu Internetu tvoří chráněná díla, jež má uživatel snadno na dosah a taktéž velmi snadno si lze činit jejich rozmnoženiny (viz kap. 5.1 Rozmnožování). V praxi se tento rámec osobní potřeby vztahuje nejenom na soukromí uživatele, ale lze ho vztáhnout též na příslušníky domácnosti, či osoby blízké.

I z tohoto volného užití však existuje výjimka – podle § 30 odst. 3 AZ se volné užití nevztahuje na počítačové programy a elektronické databáze, pro které však platí jiná omezení. (Výjimek je zde sice uvedeno více, ale k dané problematice se přímo nevztahují.) Co se počítačových programů týče, jsou tato omezení uvedena zejména v § 66 AZ a vesměs se vztahují na tzv. oprávněného uživatele rozmnoženiny, což je dle § 66 odst. 5 AZ oprávněný nabyvatel rozmnoženiny počítačového programu, který má vlastnické či jiné právo k rozmnoženině počítačového programu, čili stažení počítačového programu z Internetu, byť pro vlastní potřebu, je nutné bez potřebného oprávnění považovat za zásah do práva autorova. Zejména právě pro tento odlišný režim právní ochrany je významné rozlišovat počítačové programy od jiných autorských děl. S databázemi se to v tomto ohledu má tak, že „*předmětem autorského práva dle platného legálního pojetí nejsou všechny databáze, nýbrž pouze takové, které splňují pojmové znaky souborného díla nebo jsou autorskoprávně chráněny (právní fikcí) jako díla souborná (srov. § 2*

odst. 2 AZ)[91]". Na databáze, jež jsou předmětem zvláštního práva pořizovatele databáze (tedy nikoliv autorského práva) se tedy § 30 AZ nevztahuje. Upraveny jsou však v třetí hlavě AZ a určitá omezení a bezúplatné zákonné licence se ně také vztahují, a to podle §§ 91 – 92 AZ. Paralelu najdeme zejména v ustanovení § 92 písm. a) AZ, podle něhož do práva pořizovatele jím zpřístupněné databáze nezasahuje oprávněný uživatel, který vytěžuje nebo zužitkovává podstatnou část obsahu databáze pro svou osobní potřebu.

V praxi je tedy v souladu se zákonem stahovat z Internetu (tedy činit rozmnoženiny pro osobní potřebu) chráněná díla bez svolení autora za výše uvedených podmínek, pokud se nejedná o počítačové programy, či databáze. Z osobní zkušenosti však mohu říci, že většina uživatelů (minimálně v českém prostředí) tuto diferenciaci nerespektuje, řada z nich dokonce žije v domnění, že v obou případech dochází k zásahu do práv autora. Lze tu totiž vnímat určitý paradox, protože k tomu, aby bylo možné učinit si rozmnoženinu ve smyslu § 30 AZ, je potřeba mít přístup k originálu nebo jiné rozmnoženině[92], zkrátka k nějakému zdroji. Nejčastější cesta k němu vede tím směrem, že ho někdo, aniž k tomu byl oprávněn, zpřístupní, čímž se dopustí zásahu do práva na veřejné sdělování díla (viz kap. 5.2 Sdělování díla veřejnosti). Tím narážím zejména na file hostingové služby[93], ať už založené na přístupu přes web, nebo FTP (peer-to-peer sítě rozeberu níže). Zjednodušeně tedy můžeme shrnout, že tyto zcela legální rozmnoženiny vznikají jako důsledek nelegálního jednání někoho jiného.

Čl. 4 odst. 2 písm. b) Informační směrnice, který našemu právnímu řádu umožňuje zavést tuto výjimku ji současně podmiňuje mj. tím, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu. Takže i v souvislosti s takovým volným užitím náleží autorovi odměna, a to na základě § 25 odst. 1 písm. b). Jedná se o

---

[91] Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 351.
[92] V digitálním věku tento rozdíl nehraje zásadní roli a v tomto případě je to lhostejné i z hlediska práva.
[93] Poskytují volný prostor pro upload většinou statického obsahu, který není webovou stránkou. Obvykle se jedná o počítačové programy nebo hudební a audiovizuální díla, ale lze tímto způsobem sdílet v podstatě libovolná data. Více viz File hosting service. (9. 04. 2010). Wikipedia, The Free Encyclopedia. Získáno 13:33, 14. 04. 2010, z http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=File_hosting_service&oldid=354857017 .

„…odměnu náhradní a je tedy konstruována jinak než odměna za užití díla na základě licenční smlouvy. Mezi plátcem odměny a autorem funguje jako prostředník tzv. kolektivní správce…“.[94]

5.3.2 Citace

Citace jako bezúplatná zákonná licence umožňuje bez souhlasu autora za určitých podmínek užít část jeho díla nebo případně celé dílo. Rozlišují se tzv. malé citace, upravené v § 31 odst. 1 písm. a) AZ, které předpokládají existenci vlastního díla a tzv. velké citace, jež jsou upraveny v § 31 odst. 1 písm. b)[95]. Dále zákon nabízí možnost užití díla při vyučování pro ilustrační účel nebo při vědeckém výzkumu, není-li jejich účelem dosažení hospodářského, či obchodního prospěchu; rozsah takového užití pak musí být odpovídající jeho účelu (§ 31 odst. 1 písm. c) AZ). Velká citace pak umožňuje užít výňatky z díla nebo drobná celá díla pro účely kritiky nebo recenze vztahující se k takovému dílu, ale též pro účely vědecké či odborné tvorby. Toto užití musí být v souladu s poctivými zvyklostmi a také maximálně v rozsahu odpovídajícímu sledovanému účelu. Každá citace musí také naplnit zákonné podmínky, dle nichž je vždy nutno uvést, je-li to možné, jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a pramen (§ 31 AZ).

Pro svět Internetu ale bude zřejmě nejdůležitější tzv. malá citace, jejíž úprava umožňuje užít v odůvodněné míře výňatky z děl jiných autorů ve svém díle. (Úprava výslovně požaduje, aby výňatky pocházely ze zveřejněných děl, což je nadbytečné s ohledem na § 29 odst. 2 AZ.) Podmínkou pro její využití je tedy existence samotného autorského díla, do kterého se cituje. Jakou podobu mohou však nabýt tyto výňatky s ohledem na onu "odůvodněnou míru"? U díla v podobě textu zřejmě pochybnosti vznikat nebudou – koneckonců citace textu

---

[94] Tuláček, Jan: Kopírování autorských děl literárních pro vlastní potřebu, Bulletin advokacie, 2006, č. 11 – 12 str. 75.
[95] Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V.: Autorský zákon, komentář a předpisy související. 2. vydání. Linde Praha a. s., 2005, str. 130.

je její původní formou, ale v případě některých dalších děl mohou vznikat problémy. Nepochybně lze citovat hudbu či audiovizuální dílo, přitom je však třeba se zabývat kvantitativní stránkou oné citace. Neexistuje žádné univerzální pravidlo, které by stanovilo jak rozsáhlý výňatek lze z díla použít, ať už percentuálně, nebo maximální stopáží, ale téměř s jistotou lze například říci, že užití (jednoho) statického obrázku z filmu by bylo v pořádku. Nejsem si ale jistý odpovědí na zajímavou otázku, zda-li je vůbec možná (malá) citace fotografií či obrázků, které jsou ve své formě statické a neprobíhají v čase. Technicky by to zřejmě bylo možné provedením výřezu, případně vyjmutím některého zobrazeného objektu, jak se děje např. u koláží...

Problém má však ještě jeden rozměr. Velká citace i citace podle § 31 odst. 1 písm. c) AZ jsou využitím možnosti upravit některé výjimky z autorských majetkových práv danou čl. 5 odst. 3 písm. d), resp. čl. 5 odst. 3 písm. a) Informační směrnice. Tato výslovně umožňuje upravit i další výjimky – u některých tak AZ činí, některé však zůstaly bez úpravy, a tedy je dle našeho právního řádu nelze použít. Nicméně důležitá je skutečnost, že výčet výjimek je taxativní, tedy konečný a nelze ho žádným způsobem rozšiřovat. Každá daná možnost citace na tomto seznamu má konkrétně stanovený účel, pro který ji lze použít, jenže v případě malé citace v našem AZ se požaduje pouze "odůvodněná míra". To ve výsledku znamená, že úprava tzv. malé citace nemá v žádném bodě z toho výčtu oporu, a tudíž nelze jinak než prohlásit, že je v rozporu s Informační směrnicí. Můj osobní názor je však ten, že tato forma citace je v informační společnosti důležitá (zejména kvůli jejímu rozvoji) a pro autora vcelku neškodná, tudíž by bylo vhodnější, kdyby její použití Informační směrnice umožnila.

Na okraj bych v této souvislosti zmínil ještě pro prostředí Internetu zajímavý čl. 5 odst. 3 písm. k) Informační směrnice, jenž umožňuje zakotvit výjimku z autorských majetkových práv i v případě užití pro účely karikatury, parodie nebo parafráze či koláže, protože k takovému jednání dochází na Internetu velmi často – existují i komunity, jež se na tento druh humoru a tvorby

specializují; možnosti, které k těmto účelům počítačová technika nabízí jsou velmi široké. Nicméně české právo této možnosti nevyužívá a v případě takového jednání zřejmě často dojde ke zpracování díla ve smyslu § 2 odst. 4 AZ, který mj. stanoví, že tím není dotčeno právo autora zpracovaného díla, takže pokud by „zpracovatel“ chtěl své dílo dále nějakým způsobem prezentovat nebo šířit, může tak činit pouze se souhlasem autora původního. V praxi ovšem bývá tato skutečnost málokdy respektována.

5.4 Vybrané aktuální problémy

5.4.1 Problematika peer-to-peer sítí (BitTorrent)

Sítě typu peer-to-peer (často se používá název „P2P“) se v dnešní době těší obrovské oblibě a troufám si říci, že jejich prostřednictvím dochází v současnosti k nejrozsáhlejšímu šíření dat co do objemu (koneckonců je tato metoda z technologického hlediska velmi vhodná a vcelku efektivní pro přenos objemných souborů mezi velkým počtem uživatelů), z nichž většinu tvoří díla chráněná autorským zákonem – zejm. díla hudební, audiovizuální a počítačové programy – v dalším výkladu budu počítat s tím, že se o ně skutečně jedná. Přesná statistika sice k dispozici není, ale leccos napoví třeba seznam nejstahovanějších programů ze serveru SourceForge.net, který je pravděpodobně nejrozsáhlejším katalogem svobodného software. V něm se na čelních třech pozicích umístily výhradně programy umožňující P2P komunikaci, a to s náskokem několika tříd[96]. Je sice pravda, že tato technologie umožňuje použít i jiné aplikace, než systémy na výměnu souborů, ale tento účel je pro ni natolik dominantní, že P2P technologie obecně a výměnný systém souborů na bázi P2P jsou často chápány jako synonyma.

To ovšem není jediné, co tuto technologii činí tak zajímavou – jsou to i otázky z pohledu autorského práva, především zda v případě sdílení děl prostřednictvím P2P sítí dochází k zásahu do autorských práv, resp. k užití díla.

---

[96] Seznam je k dispozici zde: http://sourceforge.net/top/topalltime.php (navštíveno 20.4.2010).

K tomu, aby bylo možné nalézt odpověď, je však třeba principielně vysvětlit jakým způsobem tyto sítě pracují – přitom se zaměřím na protokol BitTorrent[97]. Nejde zde totiž o klasický přenos dat mezi klientem a serverem, nýbrž všechny uzly sítě jsou klienty, kteří spolu komunikují (peer-to-peer znamená doslova „rovný s rovným“) – server zde v podstatě neexistuje a síť je tedy decentralizovaná, na rozdíl od např. známého staršího Napsteru. „*Při distribuci pomocí BitTorrentu jsou soubory (může jich být víc) rozděleny klientem na menší bloky (jejich velikost resp. počet lze nastavit, obvykle mají okolo 250kB). Každý leech může požádat kteréhokoliv peera o jemu chybějící blok, a zároveň poskytuje ostatním svoje již kompletně stáhnuté bloky.*“[98], které jsou v našem případě fragmentem souboru, který nese autorské dílo. Myslím, že z praktického hlediska můžeme zanedbat teoretickou možnost, že by sám tento fragment byl způsobilý jako předmět autorského práva.

Většina současných klientů ke své činnosti ještě potřebuje soubor s koncovkou „*.torrent“ (současně se pojmem „torrent“ označují všechny soubory, případně soubor, které jsou jím popisovány), který nese metainformace o sdíleném souboru (souborech) a umožňuje tak jeho distribuci prostřednictvím tzv. „trackeru“, který ji koordinuje. Sám o sobě tento klíčový soubor (připravují se i systémy, kde ho nebude potřeba) zásah do autorských práv nepředstavuje – k obhájení podobné myšlenky bychom museli použít výklad natolik extenzivní, že bychom se ocitli za hranicemi práva.

Během procesu tedy dochází k rozmnožování díla dle § 13 AZ – ostatně vytváření rozmnoženin je účelem této technologie. Vzhledem k tomu, že se vytváří postupně prostřednictvím skládání fragmentů, které nutně nemusí následovat (a většinou nenásledují) za sebou, dojde dle mého názoru ke zhotovení rozmnoženiny ve chvíli, kdy na straně klienta vznikne minimálně

---

[97] Více detailů viz: Pavel Vachtl: Sdílení souborů na Internetu a sítě P2P - základní technologický přehled. Server pcworld.cz , 2009. Přístupné na: http://pcworld.cz/internet/sdileni-souboru-na-internetu-a-site-p2p-zakladni-technologicky-prehled-8350 .

[98] BitTorrent. (15. 04. 2010). Wikipedie: Otevřená encyklopedie. Získáno 12:09, 22. 04. 2010 z http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=BitTorrent&oldid=5226099 .

rozmnoženina neúplná, která nese alespoň část díla, protože „*i rozmnožení části díla je výkonem výlučného autorského práva autora. Rozmnožená část díla však musí sama o sobě splňovat pojmové znaky díla ve smyslu ustanovení § 2 odst. 3 ... jinak by se vůbec nejednalo o předmět ochrany autorského práva.*“[99]. Zde však nutno konstatovat, že se v řadě případů nebude jednat o zásah do práva autorského, a to z titulu § 30 odst. 2 AZ. Můžeme totiž realisticky očekávat, že většina těchto rozmnoženin bude vytvořena pro osobní potřebu a tudíž se nebude jednat o zásah do práva autorova (viz kap. 5.3.1 Volná užití). Výjimkou jsou počítačové programy, v případě jejichž rozmnožování se samozřejmě o zásah do práva autorského jedná (§ 30 odst. 3 AZ). Ustanovení upravující licenci pro dočasné rozmnoženiny (§ 38a AZ) nelze použít, neboť zde se nejedná o rozmnoženiny pomíjivé ani podružné.

Jak bylo zmíněno, stažené fragmenty (bloky) jsou poskytovány na požádání ostatním klientům v síti – dochází tím vlastně k jejich sdělování. Užití díla ve smyslu sdělování díla veřejnosti (§ 18 AZ) bezpochyby provádí ten, kdo stojí na začátku celého uvedeného řetězce – zkrátka ten, kdo konkrétní torrent vytvořil. Nezpochybnitelně ho provádí také každý, jehož klientem byla vytvořena již celá (100% download) rozmnoženina a tedy než se od sítě odpojí dochází ke zpřístupňování celého díla. Sporná však může být otázka, zda-li ke sdělování díla dochází i v případě, že jsou nabízeny (zopakuji že fakticky k přenosu nemusí reálně dojít, viz kap. 5.2 Sdělování díla veřejnosti) jen některé fragmenty díla. Bylo by samozřejmě možné aplikovat pravidlo uvedené v předchozím odstavci, tedy že část díla musí splňovat pojmové znaky díla, jinak se vůbec nejedná o předmět ochrany, ovšem dle mého názoru je nutno situaci posuzovat následujícím způsobem. Ve chvíli, kdy se klientský počítač připojí k trackeru koordinujícímu šíření konkrétního torrentu, stává se jedním z uzlů sítě, která sdělování souboru/ů (torrentu) umožňuje. Dá se tedy říci, že tímto způsobem vlastně umožňuje celou proceduru, potažmo že zpřístupňuje dílo veřejnosti. Výsledným efektem jsou rozmnoženiny na stranách klientů

[99] Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 183.

nezávisle na tom, zda ten který počítač zpřístupňuje (umožňuje upload) jediného bloku, či celého díla. A to vše je důvodem proč, v takových případech dochází k zásahu do práva autorského.

Nemohu ovšem nezmínit další paradoxní skutečnost. Vynecháme-li počítačové programy a zaměříme se na multimediální data užívaná výhradně pro osobní potřebu zjistíme, že k jejich získání cestou file hostingové služby (vysvětleno v kap. 5.3.1 Volná užití) není třeba ve vztahu k užití koncovým uživatelem pro osobní potřebu souhlasu autora, neboť zde nedochází k zásahu do jeho práv (viz kap. 5.3.1 Volná užití), kdežto při jejich získání za použití nejrozšířenějšího protokolu sítě P2P dochází minimálně k zásahu do práva na sdělování díla veřejnosti.

5.4.2 Internetové vyhledávače

Již bylo zmíněno, v obrovském množství informací dostupných na Internetu by prakticky nebylo možné se orientovat bez pomoci vyhledávačů nejrůznějšího typu, jako např. celosvětově nejpoužívanější Google.com, nebo český seznam.cz. Není pravidlem, že všechny používají pro zadané operace identické algoritmy, nicméně některé principy fungování mají společné. A protože při důsledné aplikaci ustanovení AZ je možné dojít k názoru, že některé jimi používané postupy jsou minimálně sporné, rozhodl jsem se jim věnovat část následujícího textu. Důležitost situace ještě podtrhuje fakt, že jsou obvykle provozovány komerčními subjekty a tedy jejich primárním cílem je dosahování zisku, obvykle prostřednictvím reklamy.

Kamenem úrazu je skutečnost, že vyhledávače neustále prohledávají obsah Internetu (prostřednictvím tzv. crawlerů[100]) a provádějí jeho indexaci. Ukládají si ho do vlastní databáze a vzhledem k tomu, že Internet je doslova plný autorských děl, naplňují tímto jednáním znaky užití díla rozmnožováním ve

---

[100] Web crawler je počítačový program, jenž metodicky prochází WWW. Obvykle vytváří kopie viditelných webových stránek pro další zpracování (např. jejich indexování). Více viz: Web crawler. (25. 05. 2010). Wikipedia, The Free Encyclopedia. Získáno 09:40, 26.05.2010 z http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Web_crawler&oldid=364098121 .

smyslu § 13 AZ. Posoudíme-li možné výjimky a omezení práva autorského, zjistíme, že tato činnost není v zákoně mezi zvláštními případy výjimek a omezení práva autorského upravena. O volné užití se jednat nemůže, neboť v žádném případě nejde o užití pro osobní potřebu a už vůbec nelze říci, že jeho účelem není dosažení hospodářského prospěchu. Ze zákonných licencí by se na situaci vzdáleně mohla aplikovat licence pro dočasné rozmnoženiny dle § 38a AZ, nicméně chybí znak pomíjivosti, či podružnosti. Ani Informační směrnice neobsahuje zákonnou licenci vhodnou pro aplikaci na rozebíranou činnost. Lze uvažovat pouze výše v textu práce uvedený názor, že vystavovatel webové stránky dává konkludentní souhlas s jejím užitím v určitém rozsahu; ani tento výklad však neobstojí, neboť vytváření rozmnoženiny webové stránky ke komerčním účelům zcela jistě přesahuje rozsah takového souhlasu.[101]

To vše mne vede k názoru, že provozovatelé internetových vyhledávačů by v rámci konformního jednání měli získat licence od všech autorů obsahu, který indexují. Ovšem naivita takové myšlenky je zřejmá, současně je však evidentní, že bez jejich činnosti se v informační společnosti lze jen těžko obejít. Správně situaci vystihuje závěr zmíněného článku zabývající se stejným tématem: „*Je zřejmé, že tato situace v oblasti (nejen) českého autorského práva neodpovídá společenské potřebě a společenské realitě.*“[102] Zdánlivě nejsnadnější cestou by bylo uzákonit výjimku pro tyto případy (ideálně na evropsko-právní úrovni), ovšem bylo by také třeba dávat pozor na správnou formulaci – její vytvoření při současném zachování konceptu a principů stávající autorskoprávní ochrany bude obtížné.

K tématu to ale není vše, alespoň zůstaneme-li u vyhledávače společnosti Google, což je s ohledem na jeho rozšířenost vhodné. Ten totiž umožňuje běžnému uživateli zobrazit i celé stránky ze své vlastní vyrovnávací

---

[101] Pro podrobnější analýzu možnosti uzavření kontraktu mezi osobami, které spolu nikdy nepřišly do styku v tomto prostředí viz Aujezdský, Josef: Právní aspekty provozování internetových vyhledavačů. Server: www.e-advokacie.cz , 2008. Přístupné na: http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/strana-3/pravni-aspekty-provozovani-internetovych-vyhledavacu.html .

[102] tamtéž

paměti (cache) – primárním účelem je poskytnout možnost zobrazení stránek, které již (nebo dočasně) na dané URL neexistují[103]. Tím dochází k užití díla jeho sdělováním veřejnosti podle § 18 AZ a vzhledem k nemožnosti obstarat pro takové počínání potřebné licence tak společnost Google činí neoprávněně.

6. Závěr

V této práci jsem se snažil podrobně analyzovat, k jakým situacím může docházet z pohledu autorského práva v prostředí Internetu. Hned na počátku svých snah jsem narazil na problém určení rozhodného práva při takové činnosti, zejména s ohledem na široké možnosti distančního užití díla. V případě smluvních vztahů to není podle mého názoru velký problém, ale při hledání odpovědi na otázku jak rozhodné právo určit v případě mimosmluvních institutů užití díla je to naopak. Do úvahy v zásadě přicházejí dvě ustanovení coby možné kolizní normy, ani jedno však neposkytuje uspokojivou odpověď. Jedním z nich je čl. 5 odst. 2 RÚB, jehož analýzou lze dojít k různým závěrům, navíc je jako kolizní norma vykládáno z důvodu nouze, protože jí původně být nemělo. Druhé souvisí s prostorem ES a je jím čl. 8 odst. 1 Nařízení Řím II, které by jako kolizní norma sloužit mělo, bohužel jeho znění je ještě více zavádějící, než v prvním případě – chtělo by se říci až nesmyslné. Existuje sice několik principů, na jejichž základě je možné postupovat (přičemž každý má své výhody o nevýhody), nicméně došel jsem k názoru, že v současné době neexistuje norma, podle níž by bylo možné některý z nich zvolit. Další úvahy k této problematice se však týkali již výhradně českého (případně evropského) právního prostředí.

Bylo také nutné stručně pohovořit o tom co to Internet vlastně je a též o povaze informací a dat, především však definovat předmět autorskoprávní ochrany obecně (to vše samozřejmě s důrazem na elektronické prostředí).

[103] Přístup k této funkci je k nalezení u výsledků vyhledávání pod odkazem „Cache“, nebo na české verzi pod odkazem „Archiv“.

Uvedená část se dotýká mj. také problému stálosti a použitelnosti nosičů dat a jejich kompatibility v průběhu času, zmiňuje též některé soudní spory.

Po obecné definici díla jsem podrobně rozebral, v jakých konkrétních podobách se mohou díla vyskytovat na Internetu. Výsledkem je konstatování, že Internet je doslova plný objektů, které jsou chráněny autorským právem. Za zajímavou považuji část týkající se analýzy map, které v dané souvislosti nepovažuji za díla kartografická, nýbrž za díla grafická, nejpodrobněji jsem se však věnoval počítačovým programům v souvislosti s webovými stránkami. Analyzoval jsem především situace, kdy je webová stránka dynamicky tvořena počítačovým programem, případně kdy je počítačový program součástí webové stránky (Flash, Java…), zohlednil jsem i zavádějící a medializované soudní rozhodnutí, týkající se daného problému (usnesení Nejvyššího soudu ČR č. j. 30 Cdo 376/2007) a na něj navazující usnesení III. ÚS 433/09, jež situaci uvedlo na pravou míru, přestože v tomto případě to Ústavnímu soudu nepříslušelo.

Z práce také vyplývá, že na Internetu je třeba chránit i jiná díla, než demonstrativně uvedená v AZ, zejména zohlednit možnost ochrany webdesignu a interface, ovšem vždy je namístě individuální posouzení.

Po rozboru nejrůznějších na Internetu se vyskytujících a ochrany hodných objektů jsem se věnoval tomu, jakým způsobem jsou vlastně chráněny, resp. kde jsou hranice jejich užití, případně jaké je možné z těchto užití uplatnit výjimky. Zásadními formami užití jsou v prostředí Internetu rozmnožování díla a sdělování díla veřejnosti. V souvislosti s rozmnožováním děl prostřednictvím výpočetní techniky jsem analyzoval zákonnou licenci pro dočasné rozmnoženiny, která je však z důvodu nepřesné transpozice při doslovném výkladu nepoužitelná. Poukázal jsem též na určitý paradox, který vzniká při velmi oblíbeném šíření zejména multimediálních děl prostřednictvím file hostingu, kdy vytvoření rozmnoženiny je ve většině případů kryto výjimkou v podobě volného užití pro osobní potřebu (samozřejmě za naplnění podmínek tzv. třístupňového testu), ovšem zpřístupnění zdroje pro vytvoření takové

rozmnoženiny je sdělováním díla veřejnosti a tudíž zásahem do autorských práv. Rozmnoženiny splňující podmínky legálního volného užití v tomto případě vznikají jako důsledek nelegálního jednání někoho jiného.

Další výjimkou z výlučných autorských práv, kterou jsem se zabýval, jsou citace, neboť ty jsou pro elektronické prostředí do jisté míry signifikantní – dělat úpravy jiných děl je velmi snadné. Zde jsem také poukázal na rozpor naší úpravy s požadavky úpravy evropské (Informační směrnice), navíc jsem nastínil vhodnost zakotvení dalších z fakultativních výjimek daných nám k dispozici Informační směrnicí.

Za obtížněji vymezitelnou považuji hranici pro sdělování díla veřejnosti – zejména právě s ohledem na požadovaný prvek veřejnosti. Avšak se zřetelem na nutnost vykládat subjektivní práva (tedy i autorská majetková práva) extenzivně a výjimky z nich restriktivně, navíc tváří v tvář skutečnosti, že výčet možných podob užití děl v AZ není taxativní, jsem toho názoru, že v případě pochybností lze s použitím analogie vymezit rozsah užití díla za pomoci podmínek tzv. třístupňového testu. Opět je však na místě individuální přístup. Navrhl jsem také způsob, jakým postupovat v případě, že ke sdělování díla dochází v uzavřené komunitě, případně prostřednictvím zašifrovaných souborů.

V závěru práce jsem podrobil právní analýze šíření autorských děl prostřednictvím sítě P2P, konkrétně decentralizovanou sítí typu BitTorrent, která je hojně používaná a s ohledem na technické řešení vyvolává řadu otázek. Výsledkem mého rozboru je konstatování, že každý, kdo se k této síti připojuje, zasahuje do práva na sdělování díla veřejnosti, a to konkrétně v případě děl, která jsou součástí torrentů aktivních na straně jeho klienta. Zároveň je nutné konstatovat další paradox, kterým jest skutečnost, že tyto P2P sítě a file hostingové služby jsou častým prostředkem pro získávání rozmnoženin multimediálních děl (vlastně se to týká i počítačových programů, zejména počítačových her, jsou-li počítačovými programy, nicméně v jejich případě neplatí výjimka z autorského práva pro rozmnoženiny pro osobní potřebu, tudíž jde o zásah do autorova práva v každé situaci). Oba příklady užití

autorských děl vedou ke stejnému výsledku, přičemž pouze jeden z nich je ve vztahu ke koncovému uživateli legální.

Nakonec mne zaujal ještě autorskoprávní problém internetových vyhledávačů. Jak jsem ukázal, jejich fungování prakticky není možné bez porušování autorského práva a zároveň by bez jejich pomoci velmi obtížně fungovala informační společnost (to neplatí ohledně závěrem zmíněné dodatečné funkce „Archiv“), takže by jistě bylo vhodnější v tomto případě autorskoprávní normy přizpůsobit, například zavedením vhodné zákonné licence.

Internet a vůbec informační společnost představuje pro autorské právo obrovskou výzvu. V řadě ohledů na ni odpovídá adekvátně a zároveň je pružně připraveno reagovat na rychle se měnící realitu a společenské potřeby, v některých případech je však patrný prostor pro jistou revizi určitých přístupů k ochraně autorských děl. S dalším postupným prohlubováním informační společnosti se budou nepochybně vyvíjet i autorskoprávní normy, vždy to ale nějaký čas trvá, než adekvátně zareagují na společenskou realitu.

Seznam použitých zkratek

AZ	zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů
ObčZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů
RÚB	Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971
WIPO	Světová organizace duševního vlastnictví
Řím II	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy
WWW	World Wide Web
PC	Personal Computer – osobní počítač
TCP/IP	Transmission Control Protocol/Internet Protocol
RWM-RAM	Read-Write Memory – Random-Acces Memory
HTTP	Hypertext Transfer Protocol
HTTPS	Hypertext Transfer Protocol Secure
HTML	HyperText Markup Language
CCD	Charge-Coupled Device

CMOS	Complementary Metal–Oxide–Semiconductor
POI	Points Of Interest
ČSN	česká technická norma
ISO	International Organization for Standardization
PHP	PHP: Hypertext Preprocesor
FTP	File Transfer Protocol
IM	Instant Messaging
P2P	peer-to-peer
URL	Uniform Resource Locator

Seznam literatury

Aujezdský, Josef: Právní aspekty volně šiřitelných počítačových programů. Server www.root.cz . Přístupné na: http://www.root.cz/specialy/licence/

Aujezdský, Josef: Právní aspekty provozování internetových vyhledavačů. Server: www.e-advokacie.cz , 2008. Přístupné na: http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/strana-3/pravni-aspekty-provozovani-internetovych-vyhledavacu.html

Bateson, Gregory: Steps to an ecology of mind. Chicago: The University of Chicago Press, 1972

Čermák Jiří: Internet a autorské právo. 1. vydání. Linde Praha a. s., 2001

Čermák, Jiří: Určení rozhodného práva pro odpovědnost vyplývající z užití díla v kyberprostoru, Acta Universitatis Carolinae, 2008 č. 4

Dohnal, Vojtěch: Na prahu informační společnosti. Server www.inforum.sk , 1999. Přístupné na: http://www.inforum.sk/archiv/inforum1999/dohnal.htm

Dušan Hendrych a kolektiv: Právnický slovník, 3., vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, heslo „počítačový program“

Důvodová zpráva k zákonu č. 121/2000 Sb., autorský zákon

Kalina, T., Kunt, M.: Elektronická archivace – výzva pro odborníky více oborů. ISSS 2005 - Internet ve státní správě a samosprávě Hradec Králové. Sborník příspěvků. Praha: Triada, spol. s.r.o., 2005, s. 85-87. Elektronicky přístupné na: http://www.nacr.cz/Z-Files/chimera_studie2.rtf

Knappová, M., Švestka, J., a kol.: Občanské právo hmotné 3. 3. vydání. Praha: ASPI, 2002

Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V.: Autorský zákon, komentář a předpisy související. 2. vydání. Linde Praha a. s., 2005

Patryk, P.: Ochrana dat v databázích. ASPI – Původní nebo upravené texty pro ASPI

Redakce serveru www.lupa.cz : Internet malý, velký, (ne)obyčejný. 2008. Přístupné na: http://www.lupa.cz/clanky/internet-maly-velky-neobycejny/

Schovánek, Václav: Je opravdu legální kopírovat weby? Server: buzzmag.cz , 2009. Přístupné na: http://buzzmag.cz/je-opravdu-legalni-kopirovat-weby-24-10-2009/

Schwarz, J.: Who Owns the Internet? You and i Do. Server www.nytimes.com , 2002. Přístupné na: http://www.nytimes.com/2002/12/29/weekinreview/29SCHW.html

Smejkal, Ladislav: Právní ochrana databází v novém autorském zákoně, Ikaros, 2001, č. 3. Elektronicky přístupné na: http://www.ikaros.cz/node/718

Smejkal, Vladimír: Autorský zákon, Právní rádce, 2002, č. 10

Smejkal, Vladimír a kolektiv: Právo informačních a telekomunikačních systémů, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001

Šlemarová, Denisa: Kolizní úprava mimosmluvních závazků – Řím II. Server www.epravo.cz , 2009. Přístupné na: http://www.epravo.cz/top/clanky/kolizni-uprava-mimosmluvnich-zavazku-rim-ii-57875.html

Štědroň, B., Ludvík, M.: Právo v informačních technologiích. 1. vydání. Computer Media s. r. o., 2008

Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007

Tuláček, Jan: Kopírování autorských děl literárních pro vlastní potřebu, Bulletin advokacie, 2006, č. 11 – 12

Vachtl, Pavel: Sdílení souborů na Internetu a sítě P2P - základní technologický přehled. Server pcworld.cz , 2009. Přístupné na:

http://pcworld.cz/internet/sdileni-souboru-na-internetu-a-site-p2p-zakladni-technologicky-prehled-8350

Wikipedia, The Free Encyclopedia: Browser game. (25. 03. 2010). Získáno 13:11, 7. 04. 2010 z http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Browser_game&oldid=352022929

Wikipedia, The Free Encyclopedia: Data. (25. 03. 2010). Získáno 19:51, 3. 04. 2010 z http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Data&oldid=351912857

Wikipedia, The Free Encyclopedia: Data (computing). (22. 02. 2010). Získáno 19:53, 3. 04. 2010 z http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Data_(computing)&oldid=345698675

Wikipedia, The Free Encyclopedia: File hosting service. (9. 04. 2010). Získáno 13:33, 14. 04. 2010 z http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=File_hosting_service&oldid=354857017

Wikipedia, The Free Encyclopedia: Software framework. (18. 06. 2010). Získáno 9:00, 26. 05. 2010, z http://en.wikipedia.org/wiki/Software_framework

Wikipedia, The Free Encyclopedia. Web crawler. (25. 05. 2010). Získáno 09:40, 26.05. 2010 z http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Web_crawler&oldid=364098121

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: BitTorrent. (15. 04. 2010). Získáno 12:09, 22. 04. 2010 z http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=BitTorrent&oldid=5226099

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Adobe Flash. (12. 05. 2010). Získáno 09:23, 26. 05. 2010 z http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Adobe_Flash&oldid=5333142

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Informace. (23. 03. 2010). Získáno 19:48, 3. 04. 2010 z http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Informace&oldid=5129157

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Java (programovací jazyk). (27. 04. 2010). Získáno 09:28, 26.05. 2010 z http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Java_(programovac%C3%AD_jazyk)&oldid=5275572 .

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: PHP. (10. 05. 2010). Získáno 09:12, 26. 05. 2010 z http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=PHP&oldid=5326730

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Streaming. (25. 02. 2010). Získáno 12:50, 7. 04. 2010 z http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Streaming&oldid=5008365

Wikipedie: Otevřená encyklopedie : Website. (3. 04. 2010). Získáno 09:45, 9. 04. 2010 z http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Website&oldid=5176558

Internetové zdroje

Internetový vyhledávač: http://www.google.com/

Katalog svobodného software: http://sourceforge.net/

On-line deník Týden.cz: http://www.tyden.cz/

Slovníček pojmů na serveru root.cz: http://www.root.cz/slovnicek/grabovani/

Webové stránky Internet Society: http://www.isoc.org/

Webové stránky ministerstva kultury ČR: http://www.mkcr.cz/

Webové stránky Nejvyššího soudu ČR: http://www.nssoud.cz/

Webové stránky Světové organizace duševního vlastnictví: http://www.wipo.int/

Zpravodajství ze světa hudby: http://www.billboard.com/

Webové stránky Evropské informační společnosti:
http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/index_en.htm

Summary

Intellectual Property Rights and the Internet: Ways of Use and the Range of Protection of the Works

The main scope of this thesis is to analyze the ways how copyrighted works are used in the environment of the Internet and how the works are protected, with emphasis on identifying current problems. I also asses the most common ways of infringement of the intellectual property rights, all this under the Czech act on intellectual property, the EU jurisdiction and also some international treaties.

The thesis consists of seven chapters including the introduction and the summary. In the introduction I mention the variability of the world of computers and Internet in comparison to the conservative world of law and the rising importance of information in today´s (information) society. I also state some of the main reasons why I am interested in this topic.

In the second chapter I present the respective sources of law. In the first part of the second chapter there is a brief general overview of the sources, and in the second, more voluminous part I assess the question of the governing law. Apparently, no clear answer to this question can be provided though.

In the third chapter I define some basic terms, in between others data, information and Internet and also the copyrighted work. In the fourth chapter I assess the ways in which the copyrighted works are presented on the Internet. I suppose the most interesting is part four of this chapter, where I discuss the topic of computer programmes.

The most comprehensive chapter follows, focusing on the specific ways of using the copyrighted works on the Internet – how they can be used and which exceptions can be applied. In the last part of chapter five I thoroughly assess two present-day and partly disputable problems – P2P networks type

BitTorrent and the intellectual-property-rights aspects of running the Internet search engines.

In the summary I stress the most significant ways of infringement of the intellectual property rights and also underline some discrepancies between the Czech and EU legislation. I also mention the fact that the given area of law is still under development – as it reflects the current happenings in the society.

Klíčová slova:

1. Autorské právo
2. Internet
3. Užití díla

Key words:

1. Intellectual property rights
2. Internet
3. Use of the works